

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra politologie a evropských studií

Karolína Hnaníčková

Míra mediálního pokrytí islamistického terorismu v západní Evropě

The extent of media coverage of Islamist terrorism in Western Europe

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Hynek Melichar, Ph.D.

Olomouc 2024

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně na základě uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 24. 4. 2024

.....

Karolína Hnaníčková

.....

Na tomto místě bych chtěla poděkovat Mgr. Hynkovi Melicharovi Ph.D. za odborné vedení práce a cenné rady, které napomohly k vypracování této práce. Také bych ráda poděkovala svým rodičům za podporu a trpělivost při celém studiu. Poslední velké poděkování patří моým přátelům, kteří mi vždy dokázali zvednout náladu a podat nápomocnou ruku.

Obsah

Úvod.....	6
1 Cíle médií vůči terorismu.....	10
1.1 Získat senzaci.....	10
1.2 Dramatický obsah.....	11
1.3 Svobodný tisk.....	12
1.3.1 Přímá vládní cenzura teroristického zpravodajství.....	12
1.3.2 Bezpečí novinářů.....	14
1.4 Upoutání pozornosti na kontroverzní události.....	15
2 Novináři a zprávy o terorismu.....	16
2.1 Etické pilíře žurnalistiky.....	16
2.2 Dilemata novinářů při reportování zpráv o terorismu.....	17
2.3 Zásady prezentací zpráv o terorismu.....	19
2.4 Terminologické ukotvení slov – interpretace islamistického terorismu.....	20
3 Sběr dat.....	23
3.1 Global Terrorism Database.....	23
3.2 The Guardian, Le Monde, Die Zeit.....	24
3.2.1 The Guardian.....	24
3.2.2 Le Monde.....	25
3.2.3 Die Zeit.....	26
4 Analýza dat a interpretace výsledků.....	27
4.1 Analýza a interpretace dat.....	36
Závěr.....	41
Prameny a literatura.....	43
Seznam použitých zkratk.....	48
Seznam Grafů.....	49
Seznam Tabulek.....	50

Seznam Obrázků	51
Abstrakt	52

Úvod

Terorismus je historický fenomén, který od počátku 21. století získává více transnacionální charakter, než tomu bylo kdy dříve. Zlomovým okamžikem k chápání islamistických skupin jako hrozby, byly útoky na Spojené státy americké v roce 2001 provedené Al-Káidou. Důsledky těchto událostí potvrdily silnou pozici masmédií při šíření informací a ovlivňování veřejného mínění. Přední stránky novin a hlavní vysílací čas byl věnován především těmto činům. Jeho rozsáhlé mediální pokrytí vedlo mnoho lidí k myšlence, že terorismus je všudypřítomná hrozba, která se skrývá za každým rohem. Samotný Usáma bin Ládín, vůdce Al-Káidy a strůjce tohoto činu, prohlásil média za jeden z nejdůležitějších prostředků při plánování dalších útoků. Zpravodajské kanály byly mnohými kritizovány za poskytování platformy teroristům, kteří jsou na publicitě závislí. Tato pozornost jim dodává potřebný „kyslík“, díky němuž mohou dále sdělovat své poselství skrze své činy. Důležitým ukazatel, zda je jejich taktika účinná či nikoliv je právě míra vyvoleného strachu a paniky ve společnosti.

Tato bakalářská práce se zabývá mírou pokrytí islamistických útoků spáchaných na území západní Evropy v letech 2014-2021. Časové rozmezí bylo vybráno z důvodu zvýšené aktivity Islámského státu na evropském území, který byl od roku 2014 na vrcholu své moci. V tomto období zde došlo k nejvíce teroristickým útokům, kterým byla věnována i patřičná pozornost. Na nárůst rizika reagovaly i evropské země spoluprací na společném boji proti terorismu.

Mediální pozornost bude sledována u tří evropských zpravodajských deníků – The Guardian, Le Monde, Die Zeit. Tyto deníky byly zvoleny na základě jejich místa působnosti a relevantnosti. Všechny tři deníky pochází ze zemí, kde byl zaznamenán nejvyšší počet útoků v rámci zkoumaných osmi let, a to z Francie, Velké Británie a Německa. Míra pokrytí v této práci bude zkoumána na základě počtu článků vydaných v prvních sedmi dnech od útoku ve vybraných médiích. Z každého roku byly vybrány tři útoky, které svým rozsahem nebo publicitou přesahovaly zbývající.

Téma práce si autorka vybrala na základě osobního zájmu o bezpečnostní témata zejména související s islamistickým terorismem, aby si prohloubila znalosti ve směru, který by za normálních okolností více nezkoumala. Dále chtěla zjistit, jestli se míra pokrytí opravdu snížila a média jen dávají prostor jiným tématům, nebo je tento jev způsobený jen nižší aktivitou

islamistických pachatelů. Posledním důvodem k výběru tohoto specifického tématu bylo naučit se pracovat a orientovat se v databázích, se kterými v běžném životě nepracuje.

O vztahu médií a terorismu je napsáno mnoho knih či článků. Avšak míru pokrytí už zjišťoval jen málokdo. Při psaní této práce autorka narazila na několik publikací zkoumající mediální pokrytí, ale v nich byla spíše řešena slovní stránka rámující terorismus jako takový. Míru pokrytí vyjádřenou v číslech, a navíc k tomu vztahující se ke konkrétnímu médiu, už byl těžce zdokumentovatelný úkol.

Cílem této práce je odpovědět na výzkumnou otázku „*Jak se změnila míra mediálního pokrytí islamistického terorismu ve vybraných evropských médiích?*“ Dále bude v práci pozorováno, zda se v průběhu let lišil rozsah mediálního pokrytí islamistických útoků v závislosti na počtu obětí. Na základě toho byla vytvořena alternativní hypotéza a k ní i H0.

HA: Počet úmrtí teroristickým útokem a počet napsaných článků spolu statisticky významně souvisí.

H0: Počet úmrtí při teroristických činech a počet napsaných článků spolu statisticky významně nesouvisí.

Práce je členěna do 4 čtyř kapitol, které jsou poté pro lepší přehlednost rozděleny na další podkapitoly, popřípadě oddíly. První kapitola se věnuje pěti mediálním cílům vůči terorismu. K porozumění tomuto vztahu je nejprve důležité pochopit, proč o nich média vůbec píší a jaké výhody z toho pro ně plynou. S nárůstem mediálního trhu dochází k inovativním strategiím, které si kladou za cíl oslovit co nejširší publikum. První podkapitola je věnována tedy prvnímu cíli, čímž je získat senzaci, aby si média udržela konkurenční výhodu. Druhá podkapitola popisuje druhý cíl a tím je dramtizace zpráv. K dlouhodobému udržení diváka je mu potřeba nabídnout obsah, který bude včas a pravidelně prezentován. Ve třetí podkapitole se bude řešit zachování svobody tisku, která je prezentací zpráv o teroristických činech ohrožena. Dále zde budou shrnuty i argumenty pro a proti vládní cenzuře. Čtvrtá podkapitola shrnuje další cíl médií, kterým je bezpečnost novinářů. V páté podkapitole je v krátkosti představen poslední cíl médií a tím je upoutat pozornost na kontroverzní akce a maximalizovat tak zájem o svou agenturu.

Druhá kapitola bude rozdělena do čtyř podkapitol. V první budou zmíněny čtyři etické pilíře žurnalistiky – hledání pravdy, nezávislý pohled, transparentnost a zodpovědnost vůči ostatním, které jsou teroristickými činy pokaždé testovány. Druhá podkapitola popisuje etická

dilemata novinářů, jimž při své práci čelí. Ve třetí podkapitole jsou shrnuty zásady, kterých by se měli novináři držet při prezentaci zpráv o teroristických incidentech. V závěru kapitoly je řešen problém s terminologickým ukotvením pojmů, a to hlavně v případě ve spojitosti s islamistickým terorismem.

Ve třetí kapitole jsou popsána data, se kterými se bude pracovat, a jak došlo k jejich sběru. Údaje o útocích byly získány z Globální teroristické databáze, kde jsou zaznamenány všechny události o teroristických činech. Data o člancích byla sesbírána z oficiálních stránek zpravodajských deníků.

Poslední kapitola se věnuje samotné analýze zjištěných dat, které budou podrobně popsány a shrnuty do grafů a tabulek. V krátkosti zde budou podle Globální teroristické databáze popsány i útoky, aby nedošlo k mystifikaci činu jinými společnostmi. Dále zde bude testována hypotéza Pearsonovým koeficientem korelace, která byla stanovena v úvodu práce.

Pro první kapitolu bylo nejpřínosnější zdrojem informací dílo *Terrorism in the twenty-first century* od Cindy C. Combs. Tato kniha poskytla autorce náhled do složitosti vztahu mezi terorismem a médií. Dále utvořila rámec cílů, s nimiž autorka pracovala v celé první kapitole. V první podkapitole byla pro pochopení senzacechtivosti zpráv důležité publikace *Prevention of (Ab-) Use of Mass Media by Terrorists* od Alexe P. Schmida a *Terrorism and Massmedia* od Jessicy White. Druhá podkapitola čerpala nejvíce informací od Bruce Hoffmana z knihy *Inside Terrorism*, díky jehož příkladu na únosu letadla, autorka pochopila důležitost dramatizace zpráv. Pro třetí podkapitolu o svobodě tisku byl důležitý dokument *Terrorism and the media* od Dana van der Vatta, který v něm zveřejnil argumenty pro a proti vládní cenzuře, vypracované původně od Alexe P. Schmida a Janny F. A. De Graaf. O bezpečnosti novinářů v čtvrté podkapitole bylo čerpáno z publikace *The Battlefield of the Media: Reporting Terrorism in Conditions of Conflict and Political Repression* od Andrewa Glazzarda a Alastaira Reeda, kde byly přínosné informace k žurnalistům operujícím v místech konfliktu. V poslední části první kapitoly byl pro autorku užitečný článek *More Than Virality: Online Sharing of Controversial News With Activated Audience* od Eun-mee Kim a Jennifer Ihm, který popsal i stinnou stránku používání vědomé kontroverze u zpráv.

Pro druhou kapitolu byl stěžejní dokument *Terrorism and the Media: A Handbook for Journalists* od Jeana-Paula Marthoze. Tento manuál byl zpracován po záštitou UNESCO a poskytl komplexní informace o etice a morálních otázkách novinářů, které nikde jinde nebyly podány v uceleném kontextu. V kapitole o etických pilířích žurnalistiky byl přínosným článkem

News Values and the Ethical Dilemmas of Covering Violent Extremism od Abdullah Tasiu Abubakar, jež upozornil na důležitost ověřování informací, aby nedocházelo k šíření nevědomé propagandy. Článek *The right to know and the duty to protect: terrorism and the media* od dvou novinářek Gulnary Akhundove a Emmy Boberg upozornil na vnitřní dilema při prezentaci teroristických zpráv. V třetí podkapitole bylo čerpáno ze čtyř publikací: *Reporting Terrorist incidents: Guidelines for Journalists* od Jamese Rodgerse a Aliho Karima, *Reporting on Violent Extremism and Terrorism* od OSCE, *Ethical Guidelines for Journalists* vydané UNCG a již zmíněným dokumentem od Marthoze. Všechny čtyři publikace poskytly základ pro zmínění všech zásad, kterých by se měli novináři při prezentaci zpráv o terorismu držet. V poslední části druhé kapitoly byl nejpřínosnější článek od Rashy A. Abdulla *Islam, Jihad, and Terrorism in post-9/11 Arabic discussion boards*, který se zkoumal islamistických útoků po 11. září 2001 na muslimskou komunitu.

Ve třetí kapitole byla data čerpána z *Global Terrorism Database*. Data vyjadřující počet článků byly získávány prací autorky. K představení deníků byly použity oficiální online stránky agentur Le Monde, The Guardian a Die Zeit.

Práce je koncipována jako kvantitativní výzkum, kde se k ověření hypotézy dochází pomocí Pearsonova koeficientu korelace.

1 Cíle médií vůči terorismu

S rostoucím počtem médií dochází k zvýšení konkurenčního tlaku a touhy po získání pozornosti. Tento trend reflektuje narůstající soutěživost v mediálním prostředí, kdy se média předhánějí a snaží se oslovit co nejširší diváckou nebo čtenářskou základnu. Schmid (2021) poukazuje na to, že novodobou motivací vlastníků médií je i zisk z reklam nebo zvýšení prodeje podílů. Aby si přitáhli sledující, vyvíjí média efektivní strategie k zaujetí publika a udržení konkurenční výhody (Nielsen, Cornia, & Kalogeropoulos, 2016).

Cindy C. Combs ve své knize (2023) *Terrorism in the twenty-first century* zmiňuje pět mediálních cílů, z kterých vychází a těží. Nejprve si je shrneme a poté jednotlivé cíle v následujících podkapitolách popíšeme.

1. Získání senzace
2. Dramatizace zpráv
3. Svoboda tisku
4. Bezpečnost novinářů
5. Kontroverzní akce

1.1 Získat senzaci

Prvním mediálním cílem vůči terorismu je **získat senzaci**. Jelikož se vyskytujeme ve století, kdy vyspělé komunikační prostředky operují téměř neustále a v reálném čase, konkurenční nátlak na přitáhnutí pozornosti se stává každodenní výzvou pro všechny novináře. V krátké časové ose zveřejňování informací o události, není prostor pro důkladné vyhodnocení redakční práce a může tak docházet ke špatnému vyhodnocení dopadu zprávy a následnému ztížení jednání pro bezpečnostní složky (Combs, 2023).

Senzacechtivé zprávy nachází zastoupení v událostech, které vyvolávají základní lidské emoce jako je strach, šok, vzrušení či údiv. Ke správnému a úspěšnému zarámování příběhu, je nezbytné přizpůsobit prezentaci zprávy způsobem, který je pro diváky dostatečně lákavý. Aby došlo k dosažení tohoto cíle novináři používají určitý styl psaní, vhodně rozvržené ilustrace a titulky nebo samotný výběr tématu (Frye, 2005).

Alexe P. Schmid (2021) ve své publikaci *Prevention of (Ab-) Use of Mass Media by Terrorists* tvrdí, že zprávy zobrazující nebezpečí jsou hodnotnější a budí větší lidský zájem než jiné. Teroristé, jenž jsou si této skutečnosti vědomi, úmyslně vytváří „špatné zprávy“ skrze jejich činy. Násilí páchané při těchto skutcích přitahuje naši instinktivní pozornost, která podléhá právě zobrazování pro člověka nebezpečných a nepochopitelných situací (Schmid,

2021). Autorka článku *Terrorism and Massmedia* Jessica White (2020), popisuje tento vztah jako symbiotický s jasným prvkem synergie, kdy obě strany těží ze sebe navzájem. Mediální touha se soustředí na získání senzačního příběhu, kdežto teroristé naopak na publicitu, která jim dodává tzv. „kyslík“, bez něhož nemůže terorismus dále vzkvétat (White, 2020). Z toho důvodu je potřeba masmédií vysílat o násilných událostech, mediálními kritiky zpochybňována už dlouhá léta (Nacos, 2003).

1.2 Dramatický obsah

K udržení pozornosti publika musí média nabídnout **dramatický obsah**, který je včas prezentován. (Combs, 2023). Masmediální prostor představuje určité vakuum, které čeká na vyplnění a pro mediálně zdatného teroristu tak vytváří ideální prostředí pro rozpoutání příběhu a jeho následného udržení po co nejdéle dobu (Hoffman, 2017). Proto je spíše vhodnější pohlížet na teroristy jako na divadelní režiséry snažící se vyhovět mediálním požadavkům na dosažení divácky hodnotné zprávy. Při plánování útoku si selektivně volí patřičná místa, cíle, konkrétní čas, rozsah či metodu útoku, která vyvolá největší rozruch (Elshimi, 2018).

Teroristické útoky z 11. září 2001 na území Spojených států amerických jsou ukázkovým příkladem dobře promyšleného plánu. Osudný den několik stoupců Al-Káidy zaútočilo na symboly americké velikosti a zabili tím více než 3000 lidí. Tato série útoků plnila neustále hlavní zprávy a titulní články několik týdnů po událostech nejen na americkém území, ale i po celém světě. Dokonce kvůli tomuto teroristickému činu bylo nepřetržitě vysíláno po dobu pěti dní, a to bez jinak povinných reklamních pauz. Rovněž tomu bylo tak i u mediálních platform orientovaných na zábavní či sportovní tematiku, které přerušily své vysílání a stáhly se na krizové zpravodajství referující o hrůzách a důsledcích útoku. (Nacos, 2003)

Udržení relevantnosti tématu vyžaduje pravidelné poskytování nových informací o daném tématu. Novináři se tak často ocitávají v situacích, kdy se odchyľují od „tvrdých zpráv“ a prezentují spíše ty „lidské“, které jsou mnohdy triviální či irelevantní. Dobrým příkladem může být situace z roku 1985, kdy došlo k únosu letu 847 společnosti Trans World Airlines, třemi bojovníky Hizballáhu. Letadlo přistálo v Bejrútu, kde se únosci s jejich rukojmími amerického občanství po dobu 17 dní skrývali. Případ byl intenzivně sledován americkou společností, a to hlavně z důvodu jeho mediálního pokrytí. Reportáže o únosu po dobu 17 dní přerušovaly i pravidelné a naplánované vysílání. I přes fakt, že zprávy neodhalovaly nic nového ani důležitého, novináři těžili hlavně z rozhovorů s rukojmími a reakcí jejich rodin. Obrovská medializace únosu vyvinula tlak na americkou vládu, která nakonec přistoupila na požadavky teroristů, kteří následně propustili své zajatce. (Hoffman, 2017)

Michael Jetter (2017) ve své analýze o vlivu mediální pozornosti na terorismus tvrdí, že pokud budou média stále poskytovat teroristům platformu, ti budou ve svých aktivitách nadále pokračovat. Odborníci zkoumající tento vztah se taky shodují na tom, že pokud mediální pokrytí napomůže k dosažení politických cílů, tak se média stávají prostředníkem mezi teroristy a vládou. Tuto sílu komunikačních prostředků je proto potřeba nějakou formou regulovat. (White, 2020).

1.3 Svobodný tisk

Svoboda tisku je třetím cílem médií, jenž si chtějí zachovat svou zásadu pro zdravou demokracii. Novináři usnadňují práci lidem v tom, že jim šetří čas i spoustu práce nad hledáním pravdy. Média rovněž sehrávají roli „hlídacího psa“ nad vládou a potencionálním zneužívání moci (Human Rights Careers, n. d.).

Demokracie poskytuje mnoho forem svobod, které mohou být pro teroristy lákavé. Z tohoto důvodu mohou být náchylnější na jejich přítomnost, než je tomu u jiné formy vládnutí. Jelikož v autokratických státech dochází ke kontrole tisku cenzory, kteří informace o útocích potlačují, nejsou atraktivním cílem pro zahraniční teroristy. Naopak u demokratických systémů jsou média vlastněny soukromými subjekty, kteří nabídku přizpůsobují poptávce a tím mají větší šanci na pokrytí útoků. Proto se zahraniční útočníci zaměřují na ně a konají tak, aby byli vidět (Hoffman, Shelton, & Cleven, 2013).

Tento fakt varuje před přílišnou medializací a vyvolává otázky, zda by neměla být zpravodajství právně regulována. O tom, zda je cenzura v demokraciích přijatelná se vedou mnohé diskuse. Podle Schmida (2021) existují dva způsoby, jak minimalizovat teroristické zpravodajství. První možností je vládní cenzura a druhou méně radikální jsou vnitřní etické kodexy. Přestože tyto kodexy existují, u žádného z nich není dostatečně zpracováno téma terorismu (White, 2020).

1.3.1 Přímá vládní cenzura teroristického zpravodajství

Cenzura označuje proces, kdy dochází ke kontrole mediálního obsahu vládními aktéry. Ti se snaží upravovat či jinak omezovat, jak bude daná událost vykreslena a co vše o ní může být řečeno (Combs, 2023). Vládou uvalené limity na pokrývání teroristických činů jsou známé například v Rusku a Číně, kde vládne autoritářský režim. Média v těchto zemích raději sama uplatňují autocenzuru, která je brání před případným vládním pronásledováním (Rivera, 2016). Oproti tomu v demokratických režimech se vedou mnohé diskuse, zda je zde cenzura přijatelná. Paul Wilkinson (2017) stojí za názorem, že pakliže je narušena svoboda mediálního pokrývání,

základní faktor demokracie se vyskytuje v ohrožení. Podle Nacos (2006, str.13) je zase „cenzura neslučitelná s hodnotami liberálních demokracií”.

Dva nizozemští výzkumníci Alex P. Schmid a Janny F. A. De Graaf zkoumající vztah mezi médií a terorismem vypracovali několik argumentů pro a proti cenzuře (Combs, 2023). Dan van der Vat (2007) je ve svém článku *Terrorism and the media* zveřejnil. Tyto body budou níže rozděleny a popsány.

Mezi argumenty podporující vládní cenzuru patří:

1. Mediální prostor poskytuje platformu pro rekrutaci nových členů prostřednictvím propagandy šířící se skrze ně.
2. Uplatnění cenzury by terorismus učinilo méně žádoucí strategií, díky menší dosažené publicitě.
3. Poskytováním prostoru v médiích může docházet ke kopírování již ověřených teroristických metod a zvýšit tím jejich šanci na úspěch.
4. Živé vysílání poskytují teroristům výhody, které mohou využít ve svůj prospěch.
5. Ohrožení případných rukojmí.
6. Napodobňování samotných činů.
7. Únosce přílišnou medializací může zpanikařit a oběť zabít.
8. Vyvolání diskriminace a nepokojů ve společnosti vůči oslovovanému publiku skrze násilné teroristické činy.
9. Na teroristy by neměla být kladena přílišná pozornost jen z důvodu používání násilí.
10. Násilí páchané teroristickými činy může ve společnosti podnítit agresi známou jako sadismus.
11. Zprávy mají vliv na morálku společnosti, která pod příslušným zobrazováním špatných zpráv může upadat.

Argumenty, jenž odmítají vládní cenzuru zní:

1. Nedostatečná informovanost společnosti o páchaných činech by mohla vést k lepšímu pohledu na teroristy.
2. Neinformovanost o terorismu by mohla v lidech vyvolat falešný pocit bezpečí, se kterým by se v případě narušení neuměli vypořádat.
3. Zintenzivnění užití násilí bojkotovanými teroristy do doby, než jim bude poskytnut znovu mediální prostor.

4. Šíření dezinformací mezi lidmi by mohly mít fatálnější dopad než ty mediální.
5. Může docházet ke zbytečným ztrátám na životech díky nekalým policejním praktikám, které jsou alespoň tímto způsobem pod drobnohledem médií.
6. Vlády by mohly ve svůj prospěch označovat pro sebe nevyhovující organizace za teroristické.
7. Pokles důvěry veřejnosti v média kvůli podezření z cenzury i jiných věcí, než je jen terorismus.
8. Může docházet k nedostatečnému pochopení politické situace vlivem malé informovanosti o daných teroristických činnostech.
9. Vyvolání nedůvěry v politické aktéry kvůli odepření důležitých informací.
10. Pro mnohé teroristy je dostačující publicita, která se mu dostává. V případě jejího odepření by ji jedinec mohl převést do podoby násilného aktu.
11. Regulováním mediálního obsahu by tvrzení teroristů o falešné demokracii získávalo na důvěryhodnosti.

1.3.2 Bezpečí novinářů

Ochrana novinářů je čtvrtým a velmi důležitým cílem, jelikož jsou za svou práci zabíjeni, uvězněni či vydíráni. Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu (UNESCO) podle nasbíraných dat od roku 1993 prokázala, že bylo zabito celkově 1 637 novinářů. Z údajů také vyplývá, že devět z deseti případů není vyřešených a běžněji jsou terčem muži. Nejčastějším typem pokrývaného obsahu u zabitých novinářů byla politika a válka. (Harrison & Torsner, 2022)

Osobní bezpečnost novinářů je především důležitá v zemích, kde se vyskytují teroristické organizace nebo válečné konflikty. V těchto oblastech je jim vyhrožováno, aby prezentovali určitý narativ, který vyhovuje místní nadvládě. Mezinárodní zpravodajské organizace ze strachu o své bezpečí raději přenechávají tyto oblasti místním novinářům (Glazzard & Reed, 2021). V červnu roku 2022 Mitchel publikoval studii o bezpečnosti novinářů *Safety of journalists in non-EU countries: state and non-state protection mechanisms and the role of the EU*, kde bylo zjištěno, že místní novináři jsou zabíjeni častěji než zahraniční.

Příkladem z roku 2014, který otrásl západními státy, může být únos a zavraždění amerického novináře Jamese Foleyho. Islámský stát (dále jen ISIS) pro svou celosvětovou kampaň sdílel jeho smrt stětím hlavy na Twitteru. (Tinnes, 2015)

Naopak v roce 2022 došlo k zastřelení novinářky Shireen Abu Akleh pracující pro Al-Jazeera. Akleh se nacházela v uprchlickém táboře na Západním břehu Jordánu, kde probíhaly boje mezi izraelskou armádou a palestinskými silami (McKernan, 2023). I přestože měla oblečenou novinářskou vestu, zabila ji kulka mířená do hlavy (Tahhan, n. d.). Arabské média tvrdí, že byla sestřelena úmyslně izraelskými silami, přičemž v západních médiích není toto tvrzení prezentováno tak jednoznačně.

1.4 Upoutání pozornosti na kontroverzní události

Jak již bylo zmíněno výše, média usilují o maximalizaci zájmu s cílem udržet si sledovanost. Poslední záměr je zaměření pozornosti na **události vzbuzující** kontroverzi. Používání kontroverze je pro tyto subjekty užitečné, protože vyvolává u publika veřejnou debatu a nesouhlas (Combs, 2023). Tímto způsobem si zajistí dlouhodobější pokrytí a vyšší zájem. Z hlediska zájmu se to zdá výhodné, avšak může dojít k situaci, kdy se tato podněcovaná angažovanost rozšíří v sociální konflikt (Kim & Ihm, 2020).

2 Novináři a zprávy o terorismu

Občani se většinou dozvídají prvotní informace o teroristických činech od médií. Z tohoto důvodu je naprosto klíčové poskytovat zprávy, které jsou přesné, jasné, rychlé a zodpovědné. Správným zacházením mohou uklidňovat veřejné mínění a předcházet davové panice. Pro novináře je důležité se zaměřit na správný tón podání, výběr slov či grafiky, aby nedocházelo k diskriminaci menšiny spojením jakýmkoliv způsobem s pachateli útoku. (Marthoz, 2017).

2.1 Etické pilíře žurnalistiky

Profesionální žurnalistika si zakládá na čtyřech etických pilířích, které jsou terorismem pokaždé testovány. Řadíme zde hledání pravdy, nezávislost, zodpovědnost vůči druhým a průhlednost. (Marthoz, 2017)

Prvním pilířem je **hledání pravdy** neboli právo a povinnost vysvětlovat. Tento fakt vyžaduje odvahu zkoumat původ a motivaci teroristických činů, i když to může být někdy nesprávně chápáno jako ospravedlňování. Je důležité zkoumat „důvody nerozumu“, které za těmito činy stojí, a ne je jen odmítat kvůli způsobeným brutalitám. Úkolem žurnalisty je zachycení složitosti této problematiky a nepropadnout popírání reality. (Marthoz, 2017)

Druhým pilířem je **nezávislý pohled**. Pro novináře je důležité ověřovat si spolehlivost svých informačních zdrojů, aby nedocházelo k šíření dezinformací úřady či ozbrojenými skupinami. Před zveřejněním zprávy by mělo dojít k důkladné kontrole tvrzení a zaměření se na jazykovou stránku věci. Nesprávně zvolená terminologie může novináře dostat do pozice, kdy jsou stavěni na jednu či druhou stranu konfliktu. Tato situace pro ně představuje mnohdy úskalí, které jedna strana vnímá jako projev nenávisti a druhá jako ospravedlnitelnou svobodu projevu. Proto je pro reportéra poskytování komplexních informací ohledně problému hlavním úkolem. To všechno musí zvládnout bez jazyka diskriminace založené na nenávisti vůči jiné rase, náboženství nebo pohlaví. (Abubakar, 2020)

Třetím pilířem je **zodpovědnost vůči ostatním**. Svým počínáním média ovlivňují nejen smýšlení lidí či institucí, ale celou společnost. Přestože základem žurnalistiky je informovat o předmětech veřejného zájmu, neměla by tak činit na úkor obětí, bezpečnosti rukojmích a operací bezpečnostních složek (Marthoz, 2017). Mnoho novinářů se tak nachází v situaci, kdy stojí před dilematem mezi právem vědět a povinností chránit (Akhundova & Boberg, 2021).

Čtvrtým pilířem je **transparentnost**. Ta spočívá v napravení chyb, kterých se jednotlivé redakce nebo novináři dopustili. Chyby bývají opraveny v co nejkratší době, poctivě a zřetelně,

aby byly patrné všem. Takový přístup zajišťuje, že média budou dlouhodobě vnímána jako důvěryhodná (Marthoz, 2017). Za transparentnost může být považována i situace, kdy dochází k rozhodování o tom, co bude zveřejněno či nikoliv (Meier & Trappel, 2021). Za těchto okolností se novináři opět ocitají před dilematem. Na jedné straně se rozhodují, zda poskytnou příběhu publicitu a tím zesílí teroristické poselství. Na straně druhé, zda má být občan o incidentu podle práva informován (Marthoz, 2017). Z článku *Opening Yourself Up: The Role of External and Internal Transparency in Terrorism Attacks* navíc vyplývá, že státy s větší transparentností médií bývají častějším terčem teroristů (Bell, Clay, Murdie, & Piazza, 2014).

2.2 Dilemata novinářů při reportování zpráv o terorismu

Gulnara Akhundova a Emma Boberg (2021) upozorňují na vnitřní dilema při prezentaci zpráv o teroristických činech. Dle obou novinářek je zajišťování spolehlivých informací veřejnosti zásadní právo všech, avšak nemělo by to být na úkor obětí. Kladou důraz na to, že by každý novinář měl při své práci dbát na citlivost informací a před zveřejněním si zprávu dvakrát zkontrolovat.

Jak bylo zmíněno výše jedním z dilemat je nevědomé šíření propagandy. Ke konci 19. století se rozmohl ve světě trend v “propagandě činu”. Původní myšlenkou bylo šířit revoltu, a tím ukázat masám, že odpor vůči státnímu útlaku je možný. Zabitím vysoce postavených státních příslušníků si tak získali vysokou pozornost zpravodajských agentur (Schmid, 2021). Ve 21. století s příchodem Islámského státu se zdokonalila i propaganda samotných skupin, které si vytvářely vlastní sítě a šířily své poselství na svých platformách. Příležitostně se obsah z těchto stránek dostal do rukou masmediálních platforem, které si obsah přebraly a svévolně zveřejnily. Tyto materiály se především týkaly zinscenovaných záběrů či přímého citování teroristů. Pokrývání terorismu přináší s sebou několik rizik:

- i. Inspiruje další lidi neboli “napodobitele”
- ii. Stane se z něj facilitátor
- iii. Naruší veřejné vnímání terorismu, které způsobí exacerbaci a polarizaci společnosti. (Kornerup, 2021)

Novináři se tak ocitají před těžkým rozhodnutím. Buď si zvolí ignorovat útoky a zklamou své publikum nebo díky senzacechtivosti pomůžou pachatelům dosáhnout jejich cílů (Rodgers & Karimi, 2019). Ukázkovým příkladem může být vztah Al-Káidy a televizní stanice Al-Jazeera. Al-Káida zde rozesílala kazety s nahraným obsahem, které následně zmíněná stanice vysílala a dostala tak poselství Usáma bin Ládina do celého světa. Po útocích v roce

2001 na Světové obchodní centrum a Pentagon v USA, byla o pár měsíců později zveřejněna kazeta s Usámou bin Ládinem (Borárosová, Walter, & Filipec, 2017). Avšak tato situace vyvolala v mnohých pocit, že se Al-Jazeera stává „hlasem teroristů“ a šíří islamistické myšlenky (Combs, 2023). Což ukazuje, jak jsme si popisovali v první kapitole, jak velmi úzký vztah mohou média a teroristické skupiny mít, ačkoliv nemají stejný cíl.

Neuváženým výběrem slov se novináři mohou ocitnout v situaci, kdy šíří nenávistné projevy, aniž by si toho byli mnohdy vědomi (Abubakar, 2020). Pro „nenávistné projevy“ není vytvořená žádná jednotná definice, avšak podle mezinárodního práva vyžaduje omezení projevu proti:

- a) Diskriminaci národností, ras či náboženství
- b) Podněcování diskriminace
- c) Podněcování násilnými činy. (Marthoz, 2017)

V těchto případech je proto důležité, aby si žurnalista zakládal na spravedlivém sdělování zpráv, které by mohli lidé považovat za kontroverzní. Za určitých okolností může totiž docházet k nahlašování zaujatých poznámek ve veřejném zájmu (Rodgers & Karim, 2019).

Spoustu novinářů si taky díky své práci musí zvolit mezi svou osobní bezpečností nebo promeškáním významné události či termínu. V konkurenčním prostředí je aspekt aktuálnosti jedním z hlavních prvků hodnotných zpráv (Marthoz, 2017). Mediální prostředí bychom mohli metaforicky přirovnat k bitevnímu poli, kde silnější a rychlejší vyhrává. Naopak kdo prohraje, ztrácí svou pozici. Jinak tomu není ani v reálném světě. Proto musí novináři často riskovat a tím se ocitají v situacích, které jsou jeho životu nebezpečné. (Abubakar, 2020)

Senzacektivost médií se při čekání na oficiální a ověřené informace může uchýlit k šíření dezinformací pomocí neověřených zdrojů. Tím mnohdy dochází k vyvolání paniky a strachu, tedy k hlavním záměrům teroristů. Novináři se tak mohou dostat do role spojenců extremistických názorů (OSCE, 2019). Tudíž je nezbytné, aby nashromážděné informace či zdroje vždy prošly procesem verifikace (Glazzard & Reed, 2021). Nutné je si dávat pozor i na své zpravodajské agentury, které jsou jejich nejčastějším zdrojem informací kvůli své spolehlivosti a pohotovosti. Za záminkou vzbuzení falešného pocitu bezpečí a dosažení větší sledovanosti mohou manipulovat s nepravdivými údaji (Marthoz & Aoutail, 2022).

Jednou z nejtěžších úloh žurnalistů je jednat s oběťmi násilných trestných činů nebo jejich rodinami (MCK & IMS, 2016). To vyžaduje nadměrnou dávku empatie a lidskosti, se kterou souvisí další etické dilema, a tím je oslovení obětí nebo pozůstalých bezprostředně po traumatizujícím zážitku, s nímž se setkali. První reakce, která člověka napadne, je takovou

osobu chránit a poskytnout jí potřebnou pomoc. Avšak mediální povinnost informovat a získávat nové senzace jim v této skutečnosti brání (Akhundova & Boberg, 2021). Je důležité mít na paměti, že na takové situace neexistuje přesný návod a ke každému se musí přistupovat individuálně. To, co by jiní považovali za neúctu a obtěžování, by druzí mohli brát jako určitou formu vypořádání se se způsobenými okolnostmi (Rodgers & Karim, 2019).

Těžká etická volba v pokrývání terorismu zahrnuje i vztah mezi novináři a bezpečnostními složkami o tom, jaké věci zatají veřejnosti. Tím jsou myšleny konkrétní příběhy, fotografie a videa obětí či pachatelů, aby nedošlo k vyzrazení důležitých informací (Murrell & Rupar, 2018). Média i bezpečnostní agentury mají zcela protichůdné cíle, které jsou nejvíce patrné při ohrožení národní bezpečnosti, například právě terorismem. Příslušníci těchto složek se snaží zajistit hladkou operaci a zabezpečit tím své i cizí životy. Provozní bezpečnost, která je při takových akcích nutná, je médiu vnímána jako zásah do jejich práce. Novinářům je tak odepíráno konat jejich právo – informovat o události, a tím uspokojit potřeby veřejnosti (MCK & IMS, 2016)

V některých zemích je uzákoněno právo nařizující nezveřejňovat informace o incidentech, jež by jakkoliv mohly ohrozit občany či průběh akce (Marthoz, 2017; Rodgers & Karim, 2019). V tomto směru je naprosto důležitá kooperace mezi oběma stranami, aby se těmto stavům předcházelo. Jenže novináři zde naráží na další dilema, s nímž se potýkají, a tím je státní cenzura nebo jinak regulovaná svoboda zpravodajství. Otázkou zůstává, do jaké míry ji respektují, pakliže demokratická společnost nemůže odmítnout zveřejňování jakéhokoliv obsahu (Rodgers & Karim, 2017).

2.3 Zásady prezentací zpráv o terorismu

Každá mediální agentura má vypracované své vlastní zásady při poskytování zpráv o terorismu, kterými se řídí. Avšak u většiny z nich jsou tyto body dané stejně či velmi podobně. Pro pomoc novinářům vytvořily některé mezinárodní organizace příručky, kde se snaží přiblížit tuto problematiku. Mezi ty nejznámější patří například publikace z roku 2017 *Terrorism and the Media: a handbook for journalists* vypracovaná Jeanem-Paulem Marthozou a vydaná pod záštitou Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO). Podobné dokumenty, ale v mnohem menším rozsahu, vydala i Organizace islámské spolupráce (OIC), Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OSCE) nebo Skupina pro komunikaci Organizace spojených národů (UNCG). Po nastudování publikací zmíněných organizací bychom mohli tyto body shrnout následovně:

- Před zveřejněním obsah důkladně zvážit, zkontrolovat a zdůvodnit. Uvážlivost a sebereflexe novinářů tím může mnohdy snížit dopad terorismu.
- Míra pokrytí by měla být pečlivě posouzena redakčními týmy. Zejména pokud jde o informování ohledně pachatele nebo jeho ideologie.
- Využívat objektivní terminologii a vyvarovat se tak pojmům, které by mohly vést ke kvalifikaci útoku, který není ještě řádně vyšetřen.
- Klást důraz na zdroje svých informací, jenž musí být důvěryhodné a přesné.
- Jednat s oběťmi s dávkou respektu. Zejména se vyhnout zveřejnění obsahu, co je jakkoliv ohrožuje či diskredituje.
- Nepovažovat oběti jen za jména či čísla. Dát jim tvář a příběh.
- Neuchylovat se v prvních okamžicích útoku k analýzám. Doporučuje se vyčkat do pozdějších fází, kdy budou k dispozici ověřená fakta o události.
- Vyvarovat se jednoduchým interpretacím z datových průzkumů. Číslovým rámováním terorismu může dojít ke zkreslení skutečné hrozby a tím vyvinout veřejný nátlak na vlády, které podle toho utváří zahraniční politiku.
- Dodržovat stanovená kritéria u zveřejňování obrázků a videí, u kterých je třeba dbát na ochranu důstojnosti obětí.
- Nestigmatizovat konkrétní skupiny.
- Zaměřovat větší pozornost veřejnosti směrem k obětem a pozůstalým než k pachatelům, jenž mohou být některými glorifikováni.
- Tlumit projevy nenávisti.
- Neschylovat se k fámám a pokud je to možné, tak je vyvracet

(Marthoz, 2017; OSCE,2019; Rodgers & Karim,2017; UNCG,2016).

2.4 Terminologické ukotvení slov – interpretace islamistického terorismu

Jednou z výše uvedených zásad je správné využití terminologie. Použití slov jako je „terorista“ či „terorismus“ je ve společnosti vysoce kontroverzní. Samotní mediální pracovníci se je snaží používat opatrně a upřednostňují spíše jiné výrazy. Jednou z alternativ, s níž se můžeme setkat je například „útočník“. Najít objektivní termín popisující násilné činy a organizace, se zdá být složitou úlohou pro všechny. Otázkou vůbec je, jestli je možné dosáhnout neutrální terminologie v oblasti terorismu? Podle autorů Marthoze a Aoutaila (2022) nemusí, ale měla by být především obecným záměrem všech. Při použití těchto slov médií jsou zásadní dvě věci. Relevantnost a kontrola nad slovy. První zmiňované kritérium znamená, že se novináři nemají uchýlovat ke zveličování. Pro příklad radikální protesty

okamžitě označovat za teroristické. Druhý bod se týká správného zacházení se získanými informacemi. Média je musí citovat přesně, jak byly použity jinými subjekty a tím jim neudělovat výsadu v definování skupin či popisu akcí. Jejich úkolem je vnést neutrální a objektivní pohled, aby si veřejnost vytvořila vlastní názor na věc. (Marthoz, 2017)

Tento problém se netýká pouze již dvou zmíněných slov – terorista a terorismus. Špatná terminologie vyvolává velkou kontroverzi i ve spojitosti s islamistickým terorismem. Vlády států po celém světě mají potíž se samotným názvem „Islámský stát“. Debaty se nevedou o tom, zda by měla být organizace označena za teroristickou, ale práva jmenovat se „stát“. Pojmenováním organizace ji dostáváte do podvědomí širšího publika, které by mohlo potencionálně oslovit. Této skutečnosti nahrává fakt, že dotyčná organizace přísně trestá lidi nazývající ji špatným jménem (Marthoz, 2017).

Ve Francii a Velké Británii vládní představitelé žádají o pojmenovávání skupiny termínem „Daesh“, což vzniklo zkrácením jeho arabského názvu. Obě země nesouhlasí se jménem skupiny, jelikož není mezinárodně uznávaný jako legitimní stát. Tudiž by se mělo označovat tuto organizaci jinými názvy, které nezahrnují její nárok na suverenitu. Vzhledem k tomu, že média v těchto zemích mají svobodu projevu, volí si samy, jak je kvalifikují. British Broadcasting Corporation používá označení „skupina Islámský stát“ nebo „samozvaný Islámský stát“, popřípadě zkratku IS (Irshaid, 2015). Agence France-Presse ve svých zprávách referuje o organizaci stejně. Její členy nazývá jako „džihádisty IS“. Agentura navíc podotýká, že pro mnoho muslimů jsou hodnoty IS neslučitelné s islámskou vírou, a tím pádem se cítí být dotčeni jejím názvem (Léridon, 2021).

Další označení jako je „džihádista“, „islámský terorista“, „válečník džihádu“ nebo „bojovníci Alláha“ vyvolává stigmatizaci celého islámu a jeho věřících. Zejména po útocích odehraných 11. září ve Spojených státech amerických, po kterých byli všichni Arabové považováni za teroristy. Po těchto událostech se ve vysoké míře rozmohla „džihádistická žurnalistika“. Arabové a muslimové byli v televizích spojováni s hanebnými či stereotypními narativy jako je únos, náboženský extremismus, ropa, bičování, mučení, snědá pleť s vousy, jízda na velbloudech, zakřivený nůž, špinavost, krutost nebo s nošením bílých hábitů neboli thóbbů. Toto předpojaté vykreslování náboženských extremistů vyvolává v lidech předsudky. Veřejná nálada společnosti je tím narušena a mění pohled na danou skupinu lidí, i přestože není s terorismem nikterak spojena. Negativním vnímáním poté čelí diskriminaci a nesnášenlivosti. (Abdulla, 2007)

Šíření islamofobie v západních zemích je z části přisuzováno místním masmédiím. Zaprvé z důvodu, který již byl zmíněn výše, a za druhé kvůli nadměrnému

pokrývání útoků. Když dojde k nárustu teroristické činnosti je logické, že se zvýší i mediální nabídka zpráv. Kearns, Betus a Lemieux (2020) došli ve studii *Why Do Some Terrorist Attacks Receive More Media Attention Than Others?* ke zjištění, že média měla průměrně o 357 procent větší zájem o muslimské útoky než o jiné.

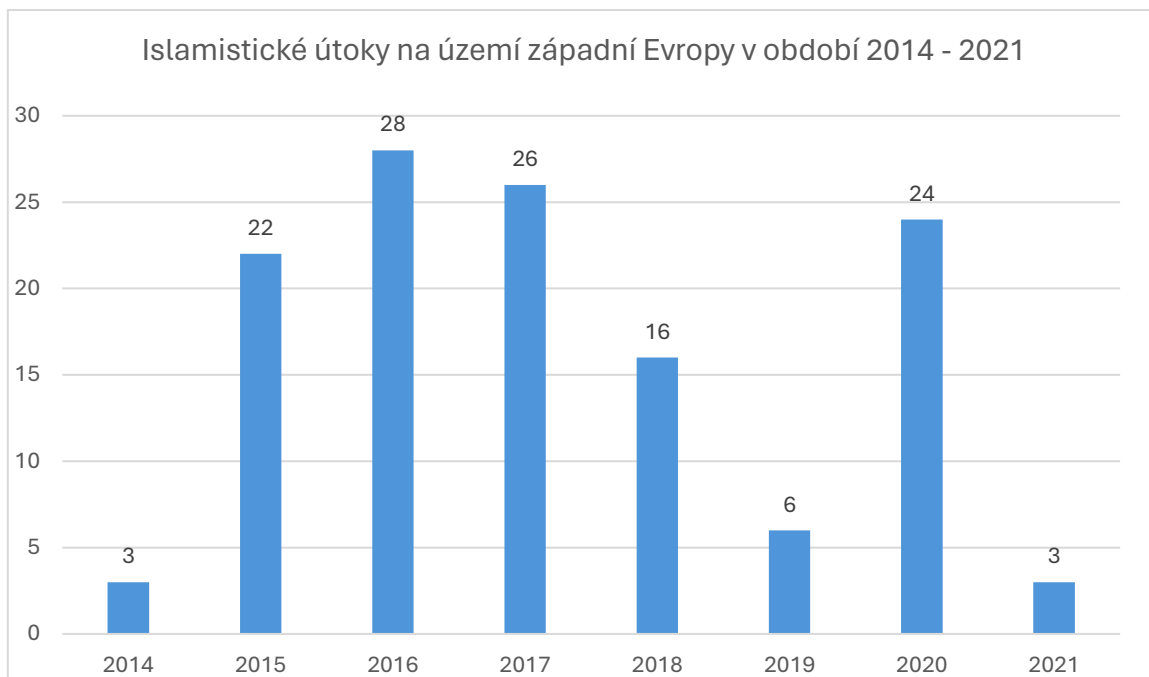
3 Sběr dat

V této kapitole budou popsána, jak byla sbírána jednotlivá data ve čtyřech společnostech. Jako první bude popsána Globální teroristická databáze, která na vaše požádání zhodnotí, zda zažádaný datový soubor následně pošle či žádost zamítne. Druhou agenturou je deník The Guardian, z kterého se data sbírala samotným výzkumníkem. Obdobně je tomu i u ostatních dvou případů. Kritéria a způsob bude dále popsán v podkapitolách níže.

3.1 Global Terrorism Database

K zjištění potřebných údajů o teroristických útocích použila autorka Globální teroristickou databázi (dále jen GTB). Ta je v současnosti považována za nejobsáhlejší veřejné úložiště informací o teroristických činech. Na GTB pracují výzkumníci z Marylandské univerzity ve Spojených státech amerických od roku 2001, kdy stihli nashromáždit záznamy o více než 200 000 útocích po celém světě. Tuto velkou databázi původně získali od Pinkerton Global Intelligence Services, která na ní pracovala již od roku 1970. Poslední dostupná data jsou z roku 2021. Každý útok je kvalifikován minimálně do 45 proměnných, z toho ty nejnovější až do 120. Informace čerpá výhradně z veřejně dostupných materiálů, jenž jsou relevantní a ověřitelné. (Global Terrorism Database, n.d.)

Po stáhnutí databáze si autorka dle vhodně zvolených proměnných vyfiltrovala potřebné údaje. Prvním krokem bylo oddělit útoky z let 2014-2021, na kterých se tato práce zakládá. Dalším postupem bylo vyřadit všechny státy nespádající pod západní Evropu, kdy jí zbyly následující: Andorra, Rakousko, Belgie, Kypr, Dánsko, Finsko, Francie, Německo, Gibraltar, Řecko, Island, Irsko, Itálie, Lucembursko, Malta, Nizozemsko, Norsko, Portugalsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Spojené Království a Vatikán. Poslední proměnná, s níž se pracovalo bylo jméno skupiny či motiv útoku. Pro tuto analýzu jsou stěžejní pouze ty, které byly spáchané islámskými radikály. Z toho důvodu zde byly vybrány následující kategorie: muslimští extremisté, palestínští extremisté, Islámský stát v Iráku a Levantě, džihádisticky inspirovaný extremismus, Al-Káida na Arabském poloostrově a Al-Mahdi v jižním Tunisku.

Graf 1 Islamistické útoky na území západní Evropy v období 2014-2021

Na základě provedené filtrace dat vyplývá, že bylo v rozmezí osmi let celkově spácháno 128 útoků motivováno islamistickou ideologií. Vrchol aktivity se promítá v roce 2016, kdy bylo zaznamenáno 28 incidentů. O rok později došlo k poklesu pouze o dva útoky. V následujících letech počty různě kolísají. Hranici dvaceti útoků překonal i rok 2015 a 2020. V roce 2018 můžeme pozorovat pokles o deset útoků oproti předchozímu roku. Ke stejnému jevu dochází i v roce 2019, kdy došlo k šesti teroristickým činům. Nejnižší aktivitu vykazují roky 2014 a 2021, kdy došlo shodně ke 3 incidentům.

3.2 The Guardian, Le Monde, Die Zeit

Zpravodajské deníky The Guardian, Le Monde a Die Zeit byly vybrány z důvodů, které autorka popsala v úvodu práce. Tato podkapitola je rozčleněna na tři oddíly věnující se zvoleným agenturám samostatně. Nejprve bude v krátkosti představena a poté popsán způsob, jakým se dospělo k potřebnému počtu článků.

3.2.1 The Guardian

The Guardian je britský zpravodajský deník založený v roce 1819. Do širšího podvědomí lidí se dostal v roce 1872 pod vedením novináře Charlese Prestwicke Scotta, který svou funkci vykonával 57 let. Svůj obsah zaměřují na investigativní žurnalistiku podávající komplexní zpravodajství. Jelikož je nezávislý na inzertech a miliardářích, není ovlivňován komerčními ani politickými zájmy. Vlastnická struktura deníku spadá pod jednoho akcionáře Scott Trust, která

zajišťuje jeho trvalou finanční a redakční nezávislost založenou na liberálních hodnotách. (The Guardian, n.d.)

Počet článků na The Guardian byl získán na základě dvou způsobů na oficiální webové stránce deníku. Na největší teroristické útoky jsou deníkem založeny samostatné složky s obsahem k danému tématu. Tento způsob se týkal následujících útoků: Charlie Hebdo, Manchester Aréna, útoky v Paříži 2015, bruselské bombové útoky, útoku nákladního vozu v Nice a Berlíně, barcelonských útoků, London Bridge 2017 a útok na London Bridge v roce 2019. Útoky byly poté dále filtrovány podle data potřeby. U všech agentur autorka pracovala s časovým rozmezím sedmi dnů od první zmínky o daném útoku. Poslední krok spočíval v zkontrolování obsahu a jeho spočtením.

U útoků, na které nebyla vytvořena samostatná kategorie, musela autorka pracovat s místem dění. To znamená, že pokud se odehrál v Belgii, byla prozkoumána celá složka zpráv vztahující se na tuto oblast. Následující krok spočíval ve vyhledání konkrétního datumu, kdy se čin odehrál. Přestože na tyto útoky neměl deník vytvořené složky, články byly po vyhledání konkrétního datumu lehce rozpoznatelné, díky svým titulům, který měl každý útok specifický. Pro příklad na útok v Paříži odehraném na policejním ředitelství vypadal následovně: *Paris police attack*. I zde platilo kritérium sedmidenního rozmezí od prvního článku na konkrétní teroristický čin. Autorka pracovala především s titulky a v případě pochybností o vhodnosti článku, přečetla jej celý.

3.2.2 Le Monde

Le Monde je francouzský zpravodajský deník založen novinářem Hubertem Beuve-Mérym v roce 1944. Obsah média se zaměřuje na podání komplexních zprávách o aktuálním dění ve Francii či po celém světě. Mezi hlavní body etického kodexu deníku patří poskytovat kvalitní, přesné a ověřené informace. Jeho struktura opět není ovlivněna žádnými politickými aktéry propagující své myšlenky. Le Monde zastává základní demokratické hodnoty s pokrokovými názory. (Le Monde, 2022)

V případě získání dat z Le Monde autorka pracovala s jejich online archivem. Na základě data útoku byl prozkoumán všechnen obsah zveřejněný francouzským deníkem v rámci jednoho týdne. Podle titulků byly sečteny všechny, které zapadaly do minimálně jedné z následujících kategorií:

- popis události
- místo činu

- oběti
- pachatel
- reakce veřejnosti, vládních činitelů či rodin poškozených
- svědci

3.2.3 Die Zeit

Die Zeit je německý zpravodajský deník založený v roce 1946. Své redakce má rozmístěné po celém Německu ve městech Hamburk, Berlín, Mnichov a Frankfurt. Stejně jako předchozí mediální agentury poskytuje rozmanitou žurnalistiku na tuzemské i zahraniční dění (Die Zeit, n.d.).

U deníku Die Zeit bylo pracováno opět s online archivem na oficiálním webu agentury. Archiv tohoto média neumožňoval pracovat s datem vydáním článku, proto se muselo brát v potaz místo činu obdobně jako u The Guardian. Následně bylo potřeba zprávy chronologicky uspořádat, aby mohlo být dodrženo sedmi denní kritérium. Další postup byl stejný jako u deníku Le Monde, kde se pracovalo majoritně s titulky článků spadající, do již výše zmíněných kategorií.

4 Analýza dat a interpretace výsledků

V této kapitole budou autorkou provedeny analýzy dat představených v kapitole 3. K ověření hypotézy bude na konci kapitoly použit Pearsonův koeficient korelace. Popis všech útoků je popsán na základě dat ověřených informací z GTD, aby nedošlo k mystifikaci činu.

Rok 2014

	<i>The Guardian</i>	<i>Le Monde</i>	<i>Die Zeit</i>
<i>Bruselský útok</i>	10	9	1
<i>Joue-les-Tours</i>	1	8	0

Tabulka 1 Teroristické útoky 2014

V roce 2014 proběhly celkově dva útoky motivované islamistickou ideologií. První útok se odehrál 24. května u židovského muzea, které se nachází v centru Bruselu. Útočník použil ke svému činu palnou zbraň, se kterou následně zabil čtyři lidi. Oběťmi byli dva turisté z Izraele a jeden z Francie. Později na následky zranění zemřel i pracovník muzea. Čin spáchal člen ISIS, jenž před pár měsíci navštívil Sýrii. Druhý útok se odehrál 20. prosince na území Francie na policejní stanici v Joue-les-Tours, kde byli zraněni tři důstojníci. K činu se nepřihlásila žádná teroristická skupina, avšak útočník jednal ve jménu Islámského státu.

Zprávy popisující bruselský útok se většinou týkaly jeho cíle na židovskou komunitu a počtu obětí. Největší mediální prostor byl věnován samotnému pachateli, který byl po činu dostihnout až později. Jeho pokrytí od *The Guardian* a *Le Monde* je téměř srovnatelné, avšak *Die Zeit* napsal jen jeden článek, který o útoku pouze informuje. V deníku *Die Zeit* se zprávy v prvním týdnu častěji týkaly domácího dění ohledně evropských voleb. Tato skutečnost mohla ovlivnit míru mediálního zaměření na zprávy týkající se teroristických útoků.

Útok na policejní stanici byl pokryt ze strany *Le Monde* hlavně kvůli jeho geografické poloze, jelikož se odehrál na území Francie, odkud deník pochází. Dalším faktorem přispívajícím k rozsáhlejšímu mediálnímu pokrytí byla skutečnost, že v období bezprostředně po útoku došlo ke dvěma dalším incidentům s podobnými charakteristikami. Novináři spojovali tyto tři útoky do série, což vyvolalo větší mediální zájem, který se projevil větším počtem článků. *The Guardian* a *Die Zeit* projevovali jen minimální zájem.

Z tabulky 1 vyplývá, že nejvyšší pokrytí obou útoků provedl tedy deník Le Monde, naopak deník Die Zeit napsal pouze jeden informující článek. Lze tedy konstatovat, že roli zde hraje i fakt, zda je útok smrtelný či nikoliv nebo se nachází na území, odkud deník pochází.

Rok 2015

V roce 2015 došlo k 22 útokům. Z toho 13 z nich je rozděleno do dvou sérií, se kterými se i autor rozhodl pracovat. První série se odehrála na počátku roku od 7. ledna do 9. ledna. Je známá především smrtícími útoky na redakci Charlie Hebdo vydávající satirický obsah. Na místě zemřelo 11 lidí včetně čtyř karikaturistů a při útěku pachatelů byl zabit jeden příslušník policie. Za útoky byli zodpovědní bratři Cherif Kouachi a Said Kouachi, ke kterým se přihlásila Al-Káida. Motivem útoků byly zesměšňující karikatury proroka Mohammeda. Ve stejný den zranil Amedy Coulibaly běžce v pařížském parku. Následující den zaútočil na člena bezpečnostních složek. O den později tj. 9. ledna vtrhl do pařížského supermarketu a zajal 15 rukojmích. Za jejich osvobození požadoval propuštění bratrů Kouachi. Ti ve stejný den obléhali kanceláře tiskové firmy na okraji Paříže. Situace vyústila zastřelením všech tří ozbrojených teroristů. V tento den zemřeli další čtyři civilisté. Po smrti Coulibalyho vyšlo na povrch video, kde přísahá věrnost ISIS. Existují skutečnosti podporující teorii o spolupráci mezi Al-Káidou a ISIS v souvislosti s výše popsány útoky.

Kodaňské útoky se odehrály 14. února na dvou místech stejným pachatelem. Jako první cíl si vybral kulturní centrum v hlavním městě Dánska. Zde se konala veřejná debata o svobodě projevu, kde jedním z hlavních hostů byl i švédský karikaturista Lars Vilks, který byl pravděpodobně též zamýšleným cílem střelce (Jenkins, 2015). Na tomto místě přišel o život jeden civilista a tři policejní příslušníci. Později téhož dne pachatel zahájil palbu na židovskou synagogu, v níž se konal obřad bat micva. Při tomto útoku zemřel jeden civilní strážce a dva policisté byli poraněni.

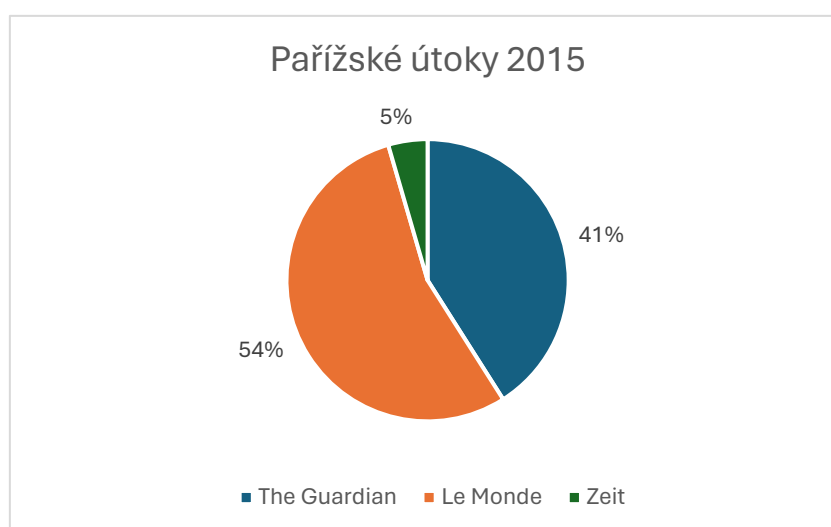
Jako třetí zástupce byla vybrána série osmi koordinovaných útoků v Paříži odehraných 13. listopadu. V tento den přišlo o život 137 lidí a více než 400 jich bylo zraněno. Mezi nejvíce zasažené místo patřil koncertní sál Bataclan, kde zrovna probíhalo vystoupení skupiny Eagles of Death Metal. Tři sebevražední atentáčníci nejprve zahájili palbu na účastníky koncertu a poté se odpálili. Přes 90 lidí utrpělo zranění neslučitelná se životem a více než 200 jich bylo poraněno následkem útoku. Tři sebevražedné výbuchy poznamenaly i francouzský stadion Stade de France. Posledním cílem islamistických teroristů byly dvě restaurace a kavárna v centru Paříže.

ISIS označila tyto násilné činy za svou odvetnou akci jako odpověď za pomoc Francie při bombardování Iráku a Sýrie Spojenými státy.

	<i>The Guardian</i>	<i>Le Monde</i>	<i>Die Zeit</i>
<i>Charlie Hebdo</i>	302	309	93
<i>Kodaňský útok</i>	32	36	21
<i>Útoky v Paříži</i>	255	339	28

Tabulka 2 Teroristické útoky 2015

Na první pohled si můžeme všimnout prudkého nárůstu počtu článků oproti roku 2014 (viz tabulka 1). Všechny tři deníky publikovaly o těchto činech celkově 1415 zpráv ve vymezeném časovém úseku jednoho týdne. Nejvíce pozornosti bylo věnováno sérii útoků na počátku roku 2015, kdy se průměrný počet pohyboval okolo 234 článků. Naopak zpravodajství o kodaňském útoku bylo pokryto nejméně. Výrazně menší zájem o kodaňský útok může být dán menším počtem obětí (2) než ve zbylých dvou útocích (Charlie Hebdo – 20; Paříž – 137). Další ovlivňující faktor může být země, kde se útok odehrál, jelikož ani jeden z vybraných deníků není ze zasáhnuté země. Rozdíl nevidíme u pokrytí Charlie Hebdo deníky The Guardian a Le Monde, ačkoliv v případě Le Monde se jedná o tuzemský teroristický čin. Z tohoto pohledu můžeme zaznamenat větší rozdíl u série útoků v Paříži, kde Le Monde této problematice v prvním týdnu věnovalo o 84 článků více.

Graf 2 Pařížské útoky 2015

Na grafu 2 je znázorněn počet článků na pařížskou sérii útoků všemi deníky v procentech. Zde bylo toto téma pokryto 622 zprávami. O 13 % větší pozornost věnoval těmto útokům Le Monde, který pochází i ze zasažené země. Die Zeit se zanedbatelnými 5 % publikoval pouze 28 zpráv.

Rok 2016

Nejvyšší počet útoků byl na území západní Evropy spáchán v roce 2016 s celkovým počtem 28, které byly různého rozměru. Autorem byly vybrány tři s největším rozsahem. První zvolený útok se odehrál v Belgii 22. března. V tento den proběhly bombové atentáty na dvou místech jako koordinovaná série mířená na dopravní infrastrukturu státu. První dva atentátníci aktivovali výbušninu umístěnou na jejich těle na bruselském letišti a třetí ve stanici metra. Oba incidenty zabily 32 lidí, a kromě toho si vyžádaly přes 270 zraněných. Odpovědnost za útoky opět převzala ISIS jako pomstu za belgickou účast v koalici proti němu.

Druhým útok proběhl 14. července ve francouzském městě Nice, kdy jistý Mohamed Lahouajej-Bouhlel narážel do oslavujícího davu nákladním vozem. Než byl pachatel zneškodněn zahájil ještě palbu na policii. Tento čin zabil 86 lidí a více než 430 bylo zraněno. Přestože se k útoku přihlásil ISIS, vazby Bouhlela na tuto skupinu nebyly nikdy potvrzeny.

Ke třetímu útoku došlo na vánočních trzích na náměstí Breitscheidplatz v Berlíně. Útočník Anis Amri zde nákladním vozem zabil 12 lidí a 48 zranil. Zmíněný vůz ukradl toho rána a později zabil i jeho řidiče. Zásluhy za útok si připsal ISIS, i když jak tomu je i v předchozím případě, vazby na skupinu nebyly potvrzeny.

	<i>The Guardian</i>	<i>Le Monde</i>	<i>Die Zeit</i>
<i>Bruselské bombové útoky</i>	153	184	62
<i>útok nákladním vozem v Nice</i>	80	125	39
<i>útok na vánočních trzích v Berlíně</i>	57	67	54

Tabulka 3 Teroristické útoky 2016

Tyto tři teroristické útoky byly pokryty celkovým množstvím 821 článků. Nejvíce pozornosti, s téměř 46 %, se dostalo bruselskému útoku. Dokonce německý deník Die Zeit napsal o něm více článků než na útok v Berlíně, který se odehrál na území jeho působnosti. Stejný jev můžeme pozorovat i u případu Le Monde ve srovnání s útokem v Nice. Počet článků na berlínské útoky je od všech třech deníků srovnatelný.

Rok 2017

V roce 2017 bylo islamistickými radikály spácháno 26 útoků. Autor opět vybral tři, u který zkoumal jejich míru mediálního pokrytí v průběhu týdne. V druhé polovině května vykonal Salman Abedi sebevražedný atentát v Manchester Aréně na koncertu popové zpěvačky Ariany Grande. Celkově zde bylo zabito 22 osob a poraněno minimálně 119. Vystoupení navštívilo i mnoho dětí, přičemž nejmladší oběti výbuchu bylo pouhých osm let (BBC, 2022). Útok byl reakcí na prohřešky proti muslimským zemím spáchaný ve jménu ISIS.

Necelé dva týdny po tomto incidentu došlo 3. června na území Velké Británie k dalšímu teroristickému útoku. Za pomoci dodávky zabili tři útočníci několik lidí na London Bridge v Londýně. O pár stovek metrů s vozidlem havarovali a rozběhli se k nedaleké tržnici. Po cestě bodali do dalších osob, dokud nebyli zastřeleni bezpečnostními složkami. Útok si vyžádal osm obětí a 48 zranění. I když se spojení se skupinou útočníků nepotvrdily, odpovědnost opět převzal ISIS.

Ve španělské Barceloně došlo 17. srpna k sérii tří útoků. Prvotní se odehrál ráno, když útočník ukradl dodávku, která později téhož dne najela do davu chodců na Las Ramblas. Při této akci bylo zabito 18 osob a více než 100 zraněno. O den později dalších pět útočníků k zabíjení lidí použilo motorové vozidlo, jež poté opustili a vydali se zaútočit na okolní civilisty bodnými předměty. Těžkému zranění podlehl jeden člověk. Všichni tři útočníci byli označeni za muslimské extremisty, i přestože se k útoku přihlásil ISIS.

	<i>The Guardian</i>	<i>Le Monde</i>	<i>Die Zeit</i>
<i>bombový útok na Manchester Arénu</i>	222	63	18
<i>série útoků v Barceloně</i>	75	60	34
<i>Londýn Westminster</i>	146	34	22

Tabulka 4 Teroristické útoky 2017

V roce 2017 vyšlo na tři útoky 674 zpráv. Na první pohled je zřetelný obrovský rozdíl v pokrytí bombového útoku v Manchester Aréně deníkem The Guardian. Stejnou skutečnost můžeme pozorovat v rámci pokrytí útoku v Londýně a Westminsteru. V tomto roce je vidět, jak se média staví k pokrytí teroristického útoku, který se stal na jejich území.

Rok 2018

V roce 2018 počet útoků klesl na 16, z čehož tři útoky se odehrály v jeden den. Tyto útoky se často označují Carcassonne – Trèbes, podle místa činu. V prvním městě došlo k únosu vozidla a následnému zabití jeho majitele. Útočník poté zamířil svou palbu na policisty nacházející se před svými kasárnami a požadoval propuštění jistého teroristy z útoků spáchaných v Paříži v roce 2015. Při této přestřelce byl zraněn jeden příslušník policie. Útočník se následně přemístil do supermarketu v Trèbes, kde zajal několik rukojmích. Při vyjednávání o propuštění civilistů byl zabit jeden člen policie, který si vyměnil místo s jedním z rukojmích. Patová situace skončila policejním zásahem v budově a zastřelením pachatele. Ten byl identifikován jako Radouane Lakdim, jež se prohlašoval za „vojáka Islámského státu“.

Další „voják chalífátu“ útočil 29. května v ulicích Lutychu, kdy ostrým předmětem pobodal dva příslušníky bezpečnostního sboru. Ty následně odzbrojil a pomocí jejich služební zbraně zahájil proti nim a přihlížejícímu palbu. Po usmrcení tří lidí pokračoval na střední školu, kde zajal zaměstnankyni objektu. Situace skončila zastřelením pachatele a zraněním čtyř policistů.

Třetí útok se odehrál na vlakovém nádraží v Amsterdamu 31. srpna. Útočník afgánského původu pobodal dva americké občany. Při tomto činu nepřišel nikdo o život. Motivem útočníka byla odvěta proti Nizozemsku vůči neúctě k islámu.

	<i>The Guardian</i>	<i>Le Monde</i>	<i>Die Zeit</i>
<i>útok v Lutychu</i>	4	5	3
<i>Carcassonne-Trèbes útoky</i>	7	42	3
<i>útok v Amsterdamu</i>	1	2	0

Tabulka 5 Teroristické útoky 2018

Z tabulky lze vyčíst, že na téma těchto tří útoků bylo celkově napsáno 67 článků. Zde je možno pozorovat i výrazně více článků od Le Monde na útoky v Carcassonne a Trèbes odehrávající se na jeho území. Vyšší mediální zájem je mu věnován ostatními deníky i s ohledem na počet obětí, kterých si vyžádal nejvíce. Pokrytí ostatních vybraných útoků v tomto roce je zhruba srovnatelný. Počet článků v prvním týdnu po jednotlivých útocích, popisující zahraniční incidenty nepřesahují počet sedmi článků (viz The Guardian). Deník Die Zeit o amsterdamském útoky nepublikoval žádnou zprávu.

Rok 2019

I v roce 2019 nadále klesal počet útoků, v celkovém výčtu jich bylo uskutečněno pouze šest. Celkem při těchto teroristických útocích ztratilo život 14 lidí. Autor vybral k reprezentaci tři následující útoky na základě počtu obětí či dalších dopadů. Prvním je výbuch nástražného zařízení v ulici města Lyon, které explodovalo před pekárnou 24. května. Detonací bomby bylo zraněno 13 osob. K útoky se přihlásil přívrženec ISIS.

Na začátku října byl v Paříži proveden útok zaměstnancem policejního ředitelství, jež se řídil vizí radikálního islámu. Útočník ubodal čtyři kolegy a další dva zranil.

Poslední útok spáchaný v roce 2019 se odehrál na London Bridge 29. listopadu. S imitací výbušné vesty pobodal útočník pět účastníků konference uspořádané Cambridgeskou univerzitou. Na následky zranění zemřeli dva z nich. K útoky se nepodloženými prohlášeními přihlásil ISIS.

	<i>The Guardian</i>	<i>Le Monde</i>	<i>Die Zeit</i>
<i>útok v Lyonu</i>	4	7	4
<i>London Bridge</i>	75	7	5
<i>útok na policejním ředitelství, Paříž</i>	5	26	4

Tabulka 6 Teroristické útoky 2019

V roce 2019 byly články v rozmezí sedmi dní popsány v 137 zprávách. Zájem médií zasažených zemí je daleko větší než v ostatních státech, což je vidět na případu London Bridge. Britský The Guardian publikoval 75 článků, zatímco Le Monde sedm a Die Zeit pět. Stejně se

to projevuje i na útoku v Paříži, kdy tuzemský *Le Monde* napsal 26 zpráv, zatímco zahraniční *The Guardian* pět a *Die Zeit* čtyři.

Rok 2020

Rok 2020 se vyznačil zvýšeným počtem útoků srovnatelným s rokem 2017, kdy jejich počet stoupl na 24. Do tohoto počtu jsou zařazeny i nepovedené pokusy, které se v některých případech obešly bez zranění či ztrát na životech, zvyšující výsledné množství. Proto byly autorem vybrány tři útoky odpovídající alespoň minimálním rozsahem předcházejícím vybraným.

Útok odehraný 2. února se stal ve Streathamu, části Londýna. Útočník s falešnou výbušnou vestou ubodal dva lidi a třetího zranil. Za útočníka byl označen Sudesh Amman, který slíbil věrnost ISIS.

Ve Francii došlo 29. října k ozbrojenému útoku před bazilikou Notre-Dame. Pachatel bodnou zbraní stihl zabít tři civilisty, než byl zastřelen policií. K útoku se přihlásila skupina z jižního Tuniska s názvem Al-Mahdi. Jako motiv uvedla karikatury proroka Mohammeda.

Největší islamistický útok spáchaný v roce 2020 je střelba v Rakousku. Ta se odehrála 2. listopadu v několika částech Vídně jedním útočníkem. S imitací sebevražedné vesty zastřelil čtyři lidi a 22 zranil, než byl policií zabit. K útoku se přihlásil ISIS a označila pachatele za „útočníka chalífátu“.

	<i>The Guardian</i>	<i>Le Monde</i>	<i>Die Zeit</i>
<i>Streatham bodný útok</i>	1	1	2
<i>útok u Notre-Dame</i>	2	10	1
<i>Vídeňský útok</i>	1	4	10

Tabulka 7 Teroristické útoky 2020

V předposledním roce, který byl autorem pozorován, bylo napsáno pouze 33 článků pokrývajících všechny útoky. Přestože se první útok odehrál na území Velké Británie, *The Guardian* mu věnoval stejnou pozornost jako francouzský deník *Le Monde*. Zde oproti jiným výše zmíněným *Die Zeit* publikoval více článků, a to o jeden. Druhý útok se odehrál na území Francie, kde *Le Monde* události útoku shrnul do desíti zpráv. *The Guardian* a *Die Zeit* o tomto

tématu publikovali dohromady tři články. Vídeňskému útoku The Guardian věnoval jeden článek, Le Monde čtyři a německý deník Die Zeit ho zmínil v počtu deseti.

Rok 2021

V roce 2021 došlo k třem útokům inspirovaným islamistickou ideologií. První útok byl spáchán 3. března na území Švédska konkrétně ve Verlandě. Muslimský extremistu zde zaútočil na místní policii a zranil osm osob.

Druhý útok se odehrál 23. dubna ve francouzském městě Rambouillet na policejní stanici. Před bodnutím pracovnice budovy, hlásal útočník slova o velikosti Alláha (France24, 2021).

Poslední incident spojený s radikálním islámem je případ z 25. června v německém Würzburgu. Útočník ubodal tři lidi a několik zranil. Zastaven byl až policií střelou do nohy.

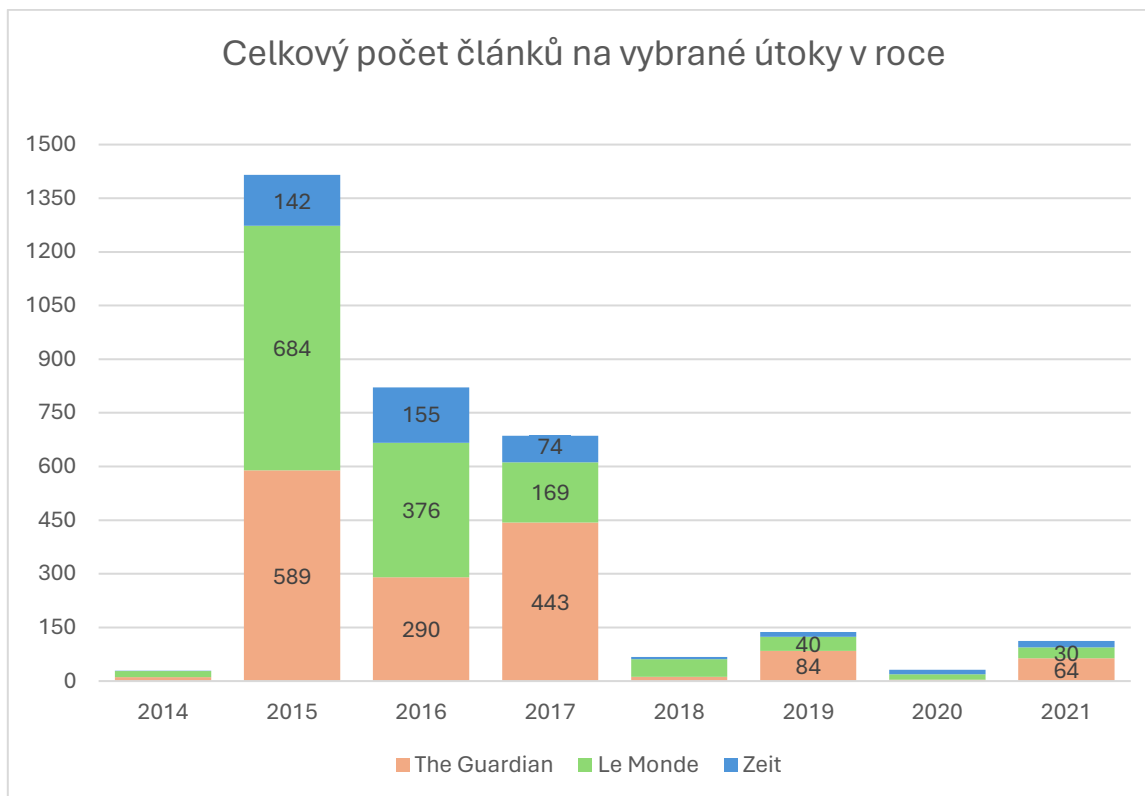
	<i>The Guardian</i>	<i>Le Monde</i>	<i>Die Zeit</i>
útok nožem ve Verlandě	33	2	3
útok nožem v Rambouillet	17	20	9
útok nožem ve Würzburg	14	8	6

Tabulka 8 Teroristické útoky 2021

V roce 2021 byly třemi společnostmi popsány útoky ve 112 člancích. Zde vidíme opět zvýšený zájem oproti předchozímu roku o teroristické činy motivované islamistickou ideologií. První útok, který se odehrál na švédském území, je srovnatelně popsán ve Francii a Německu – Le Monde (2) a Die Zeit (3). Britský The Guardian publikoval o této události nadprůměrné množství zpráv, ačkoliv se nejednalo o vnitrostátní útok. I přestože při útoku nožem ve Würzburg došlo k úmrtí tří osob, bylo jeho pokrytí menší než ve zbývajících dvou, kdy ve Francii včetně útočníka přišli o život dva lidé a ve Švédsku došlo pouze ke zraněním.

4.1 Analýza a interpretace dat

V této podkapitole se autorka zabývá popisem jednotlivých analýz a vyhodnocování hypotéz.

Graf 3 Celkový počet článků ve vybraných letech

Z grafu 3 vyplývá, že v roce 2015 došlo k nejvyššímu pokrytí tří vybraných útoků. Celkově v tomto roce bylo na útoky publikováno 1415 článků. Z deníků nejvíce zpráv zveřejnil Le Monde, na jehož území se staly i oba útoky, které lze považovat za největší od roku 2005 na území Evropy. Nejenže při nich přišlo o život 157 lidí, ale rozběhly taky rozsáhlé debaty v mezinárodním prostředí o bezpečnostních strategiích v boji proti terorismu. Jejich pokrytí je tedy pochopitelné. Dalším faktorem zvýšeného zájmu médií, lze přičíst i prudkému nárůstu útoků oproti předchozímu roku, kdy se celkový počet navýšil o 19 činů spáchaných extremistickými muslimy. Například útoky na redakci Charlie Hebdo vyvolaly v lidech nejen obrovskou vlnu solidarity po celém světě, ale taky v nich probudily strach o jejich bezpečnost. Jak bylo popsáno v kapitole 1, tato emoce je poháněcím motorem pro všechny média, neboť budí veřejný zájem a tím dosahují vyšších zisků. Pokrytí v roce 2015 deníkem The Guardian není též zanedbatelné, přestože se ani jeden zmiňovaný útok netýkal samotné Velké Británie. Ačkoliv si lze povšimnout menšího zájmu ze strany německého deníku Die Zeit i jeho pokrytí v rámci útoků v roce 2015 bylo nadprůměrné než u jakéhokoliv útoku na území Německa.

Články zveřejněné v časovém rozmezí sedmi dnů, které byly autorkou povrchově pročteny, se při těchto třech útocích zaměřovaly hlavně na senzační videa či obrázky z místa činů, dále popisování sebemenšího detailu na pachatelů, počtu obětí či mezinárodní reakce od politiků z několika krajin.

V roce 2016 se míra pokrytí projevila jako druhá nejvyšší. Le Monde i přes fakt, že jeho počet článků klesl za rok o necelou polovinu, byl opět nejaktivnějším deníkem, v němž bylo zveřejněno 376 článků. Téměř 49 % obsahu byl věnovaný sérii koordinovaných útoků v Bruselu a 33 % zpráv se zabývalo útokem v Nice. V The Guardian došlo k meziročnímu poklesu obdobně o polovinu. Jeho pozornost se taky z 53 % týkala teroristického činu v Bruselu. Naopak menší nárůst o 4 % byl zaznamenán u deníku Die Zeit, který tento rok publikoval nejvíce článků během sledovaných let 2014-2018. Tato skutečnost může být vysvětlena dvěma faktory:

- 1) nejvyšší teroristickou aktivitou soustředěnou na území Německa radikálními islamisty
- 2) nejsmrtelnější islamistický útok v Berlíně 19. prosince 2016

Následující rok prudce stoupl počet článků od The Guardian, který poprvé zveřejnil více zpráv než Le Monde. Celkový součet za rok 2017 tak činil 443 článků informujících o útocích v Manchesteru, Barceloně a Londýně. Novináři Le Mondu omezili obsah popisující islamistické útoky o 38 % oproti minulému roku. Tento úbytek nemůže být vysvětlený poklesem útoků, jelikož v roce 2017 jich bylo spácháno o jeden víc než v předchozím. Deník věnoval téměř o 50 % více pozornosti činům, kde zemřelo více osob. Deník Die Zeit snížil svou produkci zpráv o teroristických činech na polovinu.

V roce 2018 se celkový počet zpráv snížil na pouhých 67. Tento počet zpráv byl v předešlých letech mnohdy věnován jen jednomu incidentu, který svou velikostí nijak zvlášť nevyňikal. Z toho Le Monde 42 články pokryl útok v Carcassonne-Trèbes nacházející se ve Francii. Další dva útoky byly spáchány na území Nizozemska a Belgie. Proto o ně nejevili tyto média takový zájem. U útoku v Amsterdamu navíc nebyl nikdo zabit, a tak jeho míra pokrytí nebyla skoro žádná.

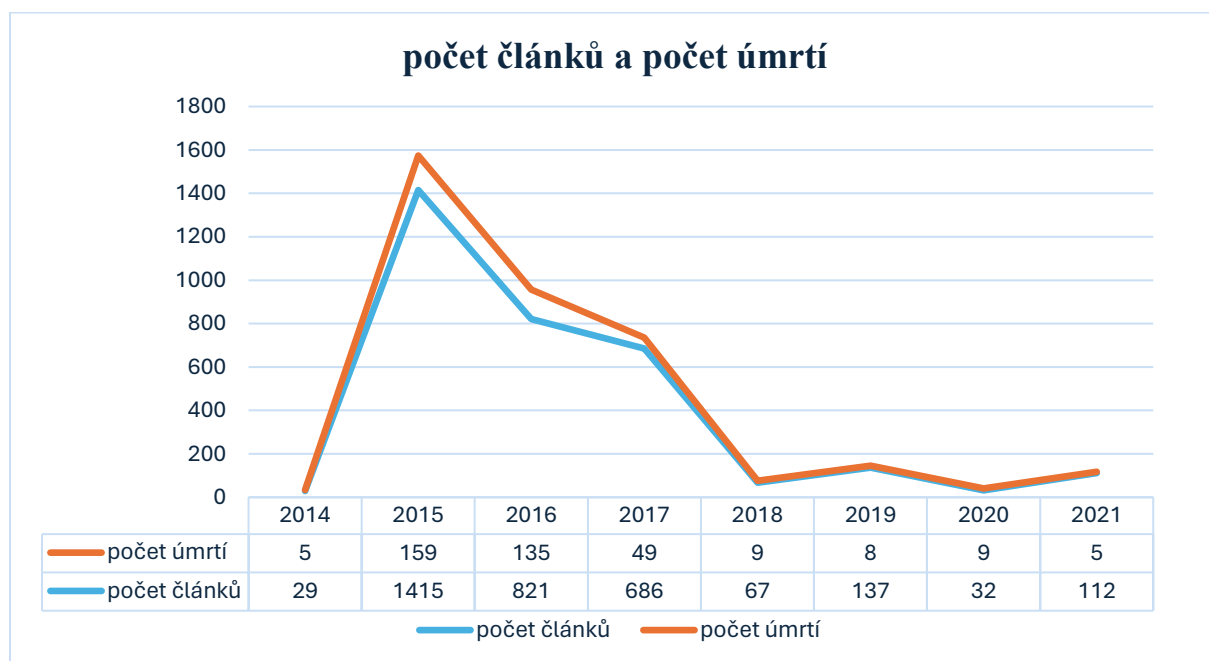
Novináři deníku The Guardian napsali v roce 2019 84 článků a stali se tak nejproduktivnější agenturou z vybraných tří tohoto roku. Vyšší zájem lze zaznamenat u útoku bodným předmětem na London Bridge, který byl zmíněn v 75 člancích v rámci prvních sedmi dnech. S ohledem na fakt, že se jednalo o ojedinělý islamistický čin spáchaný na území Velké Británie v daném roce, je pravděpodobné, že míra pokrytí této události je ovlivněna touto

výjimečností. V téže roce se naopak Le Monde rozepsal nejvíce o útocích na policejním ředitelství v Paříži, při kterém zemřelo nejvíce lidí rukami islamistů. Deník Die Zeit informoval o trojici zahraničních útoků ve 13 samostatných zprávách, kdy každému z nich byl věnován zhruba stejný prostor.

V roce 2020 a 2014 se vybrané tři deníky věnovaly teroristickým činům v porovnatelném rozsahu. Přestože v roce 2014 došlo k prokazatelně menšímu počtu útoků (3), mediální pokrytí bylo téměř totožné s rokem 2020, kdy jeho množství stoupl na 24 útoků. Tento jev lze pravděpodobně připsat počtu neúspěšných pokusů o útok v roce 2020, které navzdory žádným obětem či zraněním navyšují celkové statistiky.

Poprvé lze pozorovat, že v roce 2020 počet publikovaných zpráv od deníku Die Zeit a Le Monde je srovnatelný oproti předcházejícím rokům. Novináři z Le Mondu věnovali nejvíce pozornosti útoku před bazilikou Notre-Dame nacházející se na jižním břehu Francie. Naproti tomu Die Zeit svou pozornost zaměřil na útok ve Vídni, o kterém informoval v deseti článcích. Ačkoliv se událost neodehrála na území Německa, zvýšený zájem by bylo možné připsat německému jazyku, kterým se mluví v obou státech, případně geografické blízkosti a kulturním podobnostem.

V posledním autorkou sledovaném roce (2021) se počet článků navýšil oproti roku 2020. Přestože v předchozím roce došlo k vícero útokům jejich pokrytí ve sledovaném časovém období bylo nižší než v roce 2021, kdy se celkem odehrály pouze tři útoky.

Graf 4 Počet článků a počet úmrtí

V grafu 4 je znázorněna křivka počtu článků a křivka počtu úmrtí při vybraných útocích. Při pohledu na roky 2015 až 2017 je vidět mírný rozdíl. Pro přesnější určení, zda mezi počtem úmrtí a počtem článků existuje souvislost, se autorka rozhodla tuto skutečnost ověřit pomocí korelačního koeficientu a stanovila následující hypotézy

HA: Počet úmrtí teroristickým útokem a počet napsaných článků spolu statisticky významně souvisí.

H0: Počet úmrtí při teroristických činech a počet napsaných článků spolu statisticky významně nesouvisí.

Pro ověření platnosti hypotéz byl použit Pearsonův koeficient korelace, který dosahuje hodnot od -1 do 1, kdy hodnota -1 představuje úplnou zápornou závislost (nepřímá), 0 představuje úplnou nezávislost, hodnota 1 představuje úplnou kladnou závislost (přímou).

Výpočet korelačního koeficient vyšel následovně: $r_p = 0,95117353$. Statistická významnost zjištěného koeficientu korelace byla vypočítána pomocí transformace na testové kritérium t , které bylo vyhodnoceno pomocí statistického rozdělení t (**distribuce t**), t dosáhlo hodnot $t = 7,54848465$, s kritickými hodnotami $t_{krit}(0,05) = 2,446912$ (zaokrouhлено) a $t_{krit}(0,01) = 3,707428$ (zaokrouhлено), hodnota P vyšla **0,00028046**. Výsledná hodnota t byla větší než hodnota kritická, tudíž **odmítáme nulovou hypotézu a přijímáme HA**.

Na obrázcích níže je vizuálně znázorněn postup výpočtu.

rok	počet mrtvých	počet článků	X2	y2	XY
2014	5	29	25	841	145
2015	159	1415	25281	2002225	224985
2016	135	821	18225	674041	110835
2017	49	686	2401	470596	33614
2018	9	67	81	4489	603
2019	8	137	64	18769	1096
2020	9	32	81	1024	288
2021	5	112	25	12544	560
8	379	3299	46183	3184529	372126
	143641	10883401			

Obrázek 1 Pearsonův koeficient korelace - Data

Dílčí výsledky	
n	8
ΣX	379
ΣY	3299
$(\Sigma X)^2$	143641
$(\Sigma Y)^2$	10883401
ΣX^2	46183
ΣY^2	3184529
ΣXY	372126
čítatel	215835,875
jmenovatel	226915,3502

Obrázek 2 Pearsonův koeficient korelace - Dílčí výsledky

r_p	0,951173531		
t	7,548484649		
sv	6		
t_{krit}	0,05	2,446911851	HA
t_{krit}	0,01	3,707428021	HA
p	0,00028046		

Obrázek 3 Pearsonův koeficient korelace – Výsledky

Závěr

Tato práce zkoumá míru mediálního pokrytí islamistických útoků u tří vybraných deníků ze západní Evropy. Teoretická část bakalářské práce se zabývala cíli médií vůči terorismu a proč je tento fenomén pro ně atraktivní. Zdůrazňovala důležitost vztahu mezi těmito dvěma subjekty. Druhá kapitola byla věnována novinářským dilematům a žurnalistické etice či zásadám. Díky volnosti dodržování profesních kodexů mají novináři moc vytvářet silný narativ ohledně těchto teroristických činů, a to jak v pozitivním, tak negativním světle. Ve druhé kapitole bylo popsáno mnoho etických anebo morálních dilemat, s nimiž se musí potýkat pokaždé, když o teroristických aktivitách informují. Záleží proto na samotném novináři či svoji zprávu zveřejní a získá konkurenční výhodu oproti jinému médiu nebo se stane nevědomým prostředkem k propagandě teroristických myšlenek. Z toho důvodu je důležité, aby si každá redakce zakládala na svých vnitřních zásadách, které toto riziko snižují. Další možností, jak omezit propagování radikálních myšlenek je cenzura, která však není přijímána z důvodu narušování základních práv a svobod zdravé demokracie. Občan má právo vědět a být informován, což staví média v pokrývání kontroverzních témat do těžké pozice. Zde se mohou rozhodnout, zda budou věnovat pozornost aktuálním, dramatickým tématům probíraným v danou dobu ve společnosti, a teroristickým útokům budou věnovat menší mediální pozornost, čímž nebudou napomáhat radikálním skupinám v šíření jejich poselství a v ovlivňování veřejného mínění, a nebudou tudíž ve společnosti probouzet strach, které tyto skupiny používají k manipulaci mas.

Ve společnosti probíranější témata mohou být také více vyžadována od čtenářů a vlastníků médií. Například v nedávné době to mohla být témata Covid-19 a následně válka na Ukrajině, což mohlo vést k menšímu pokrytí teroristických útoků. Tento jev autorka předpokládala v začátcích svého výzkumu. Jedním z předpokladů tedy byl, že mediální zájem o pokrytí teroristických útoků postupem času klesal a byl nahrazován jinými tématy. Analytická část této práce se zabývala mediálním pokrytím teroristických útoků mezi lety 2014 – 2021, kdy bylo zkoumáno celkové pokrytí tří vybraných útoků z každého roku na základě sečtení vydaných článků deníků *The Guardian* z Velké Británie, *Le Monde* ve Francii a *Die Zeit* v Německu, v prvním týdnu od události. Výsledky sledovaných dat ukázaly, že míra pokrytí v průběhu let zůstala srovnatelná s mírou aktivity teroristických skupin. Další, co autorka ve své práci zkoumala, byla statistická závislost počtu článků na počtu úmrtí v důsledku útoku. Zde pomocí Pearsonova koeficientu korelace a jeho následnou transformací na hodnotu t ,

autorka došla ke zjištění, že na obou hladinách významnosti lze odmítnout nulovou hypotézu a přijmout hypotézu alternativní, která říká, že počet napsaných článků statisticky významně závisí na počtu úmrtí v důsledku teroristického útoku.

Mezi limity práce může autorka zařadit vybraný deník Die Zeit, který nebyl vhodně zvolen v rámci tří médií, neboť nevykazoval srovnatelné počty napsaných článků, což může být dáno několika faktory – financování redakce, zaměření deníku nebo cílením na odlišnou skupinu čtenářů. Dalším limitem je autorčina první zkušenost s výzkumem.

Z této práce plyne několik otázek, které by si zasloužily odpověď. V textu výše byl zmíněn vliv Covid-19 a války na Ukrajině na mediální pokrytí, jež mohly být ovlivněny těmito událostmi. Jakým tématům média průměrně věnovala největší prostor? Dále z tabulky plyne, že pokrytí všech útoků každým rokem klesá. Je tento jev způsoben pouze menší smrtelností nebo si samotní novináři uvědomují, že poskytováním platformy dávají teroristům větší moc?

Prameny a literatura

Abdulla, R. A. (2007). Islam, Jihad, and Terrorism in Post-9/11 Arabic Discussion Boards. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12(3), 1063–1081. doi:10.1111/j.1083-6101.2007.00363.x

Abubakar, A. T. (2020). News Values and the Ethical Dilemmas of Covering Violent Extremism. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 97(1), 278-298. doi.org/10.1177/1077699019847258

Akhundova, G. & Boberg, E. L. (2021, 25. leden). The right to know and the duty to protect: terrorism and the media. *International Media Support*. Dostupné z <https://www.mediasupport.org/blogpost/the-right-to-know-and-the-duty-to-protect-terrorism-and-the-media/>

BBC. (2022, 3.listopadu). Manchester attack: Who were the victims? BBC. Dostupné z <https://www.bbc.com/news/uk-40012738>

Bell, S. R., Clay, K. C., Murdie, A., & Piazza, J. (2014). Opening Yourself Up: The Role of External and Internal Transparency in Terrorism Attacks. *Political Research Quarterly*, 67(3), 603–614. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/24371895>

Borárosová, I., Walter, A. T., & Filipec, O. (2017). *Global Jihad: Case studies in Terrorist Organizations*. Gdansk: Research Institute for European Policy.

Combs, C. C. (2023). *Terrorism in the twenty-first century* (Ninth edition). New York: Routledge, Taylor & Francis Group.

Die Zeit. (n.d.). Die ZEIT Verlagsgruppe-eine Erfolgsgeschichte, geprägt von Innovation und starken Meinungen. *Die Zeit*. Dostupné z <https://www.zeit-verlagsgruppe.de/>

Elshimi, M.S. (2018). *Thinking about the Symbiotic Relationship between the Media and Terrorism*. Dostupné z <https://www.policycenter.ma/sites/default/files/OCPPC-PB1812.pdf>

France24. (2021, 26. dubna). France pays tribute to police employee fatally stabbed in Rambouillet near Paris. France. Dostupné z <https://www.france24.com/en/france/20210426-france-pays-tribute-to-police-employee-fatally-stabbed-in-rambouillet-near-paris>

- Frye, W. B. (2005). *A qualitative analysis of sensationalism in media* (Disertace). Morgantown. Dostupné z <https://researchrepository.wvu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4222&context=etd>
- Glazzard, A., & Reed, A. (2021). *After the Attack: Lessons for Governments and Journalists in Reporting Terrorist Incidents*. International Centre for Counter-Terrorism – ICCT. Dostupné z <https://www.icct.nl/sites/default/files/2022-12/Lessons-for-Governments-and-Journalists-in-Reporting-Terrorist-Incidents.pdf>
- Glazzard, A., & Reed, A. (2021). *The Battlefield of the Media: Reporting Terrorism in Conditions of Conflict and Political Repression*. International Centre for Counter-Terrorism – ICCT. Dostupné z https://www.icct.nl/sites/default/files/2022-12/The_Battlefield_of_Media_SynthesisReport2-2.pdf
- Global Terrorism database. (n.d.). Statistická data vyhledána 30. 11. 2023. Dostupné z <https://www.start.umd.edu/gtd/>
- Harrison, J., & Torsner, S. (2022). *Safety of journalists and media freedom: trends in non-EU countries from a human rights perspective*. European Parliament. Dostupné z [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EXPO_BRI\(2022\)702562](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EXPO_BRI(2022)702562)
- Hoffman, A. M., Shelton, C., & Clevens, E. (2013). Press Freedom, Publicity, and the Cross-National Incidence of Transnational Terrorism. *Political Research Quarterly*, 66(4), 896–909. doi: 10.1177/1065912913478840
- Hoffman, B. (2017). *Inside Terrorism* (Third edition). New York: Columbia University Press.
- Human Rights Careers. (n. d.). *Why Is Freedom Of The Press Important in a Democracy?*. Dostupné z <https://www.humanrightscareers.com/issues/why-is-freedom-of-the-press-important-in-a-democracy/>
- Irshaid, F. (2015, 2. prosinec). Isis, Isil, IS or Daesh? One group, many names. *British Broadcasting Corporation*. Dostupné z <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-27994277>
- Jetter, M. (2017). The effect of media attention on terrorism. *Journal of Public Economics*, 158, 32-48. doi.org/10.1016/j.jpubeco.2017.07.008
- Kearns, E., Betus, A. & Lemieux, A. (2018) Why Do Some Terrorist Attacks Receive More Media Attention Than Others? *Justice Quarterly*, Forthcoming. doi.org/10.2139/ssrn.2928138

Kim, E., & Ihm, J. (2020). More Than Virality: Online Sharing of Controversial News With Activated Audience. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 97(1), 118-140. doi.org/10.1177/1077699019836950

Kornerup, R. Ø. (2021). *Terrorism making headlines: Danish journalists and the ethical dilemmas of covering terrorism*. University of St Andrews: Centre for the Study of Terrorism and Political Violence.

Le Monde. (2022, 28. březen). ‘Le Monde‘ a generalist and independent media. *Le Monde*. Dostupné z https://www.lemonde.fr/en/about-us/article/2022/03/28/le-monde-a-generalist-and-independent-media_5979192_115.html

Léridon, M. (2021, 4. květen). One blog by Michèle: Covering the ‘Islamic state’. *Agence France-Presse*. Dostupné z <https://correspondent.afp.com/one-blog-michele-covering-islamic-state>

Marthoz, J. P. (2017). *Terrorism and the media: A handbook for journalists*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization - UNESCO.

Marthoz, J.P., & Aoutail, K. (2022). *Media and the coverage of terrorism: manual for trainers and journalism educators*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization - UNESCO.

McKernan, B. (2023, 11. květen). Shireen Abu Akleh: friends and family call for justice on anniversary of killing. *The Guardian*. Dostupné z <https://www.theguardian.com/world/2023/may/11/shireen-abu-akleh-friends-and-family-call-for-justice-on-anniversary-of-killing>

Media Council of Kenya - MCK & International Media Support – IMS. (2016). *A Handbook on Reporting Terrorism*. Dostupné z <https://www.mediasupport.org/wp-content/uploads/2017/02/Kenya-Media-Council-Guide-on-Reporting-Terror-Oct.-2016-final.pdf>

Meier, W. A., & Trappel, J. (2022). Media transparency: Comparing how leading news media balance the need for transparency with professional ethics. In J. Trappel & T. Tales (Eds.), *Success and failure in news media performance: Comparative analysis in the Media for Democracy Monitor* (pp. 255-273). University of Gothenburg: Nordicom.

Mitchell, T. (2022). *Safety of journalist in non-EU countries: state and non-state protection mechanisms and the role of the EU*. European Union, Brussels.

Nacos, B. L. (2003). Terrorism as Breaking News: Attack on America. *Political Science Quarterly*, 118(1), 23–52. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/30035821>

Nacos, B. L. (2006). Terrorism/counterterrorism and media in the age of global communication. *United Nations University Global Seminar Second Shimame-Yamaguchi Session “Terrorism—A Global Challenge*. Dostupné z https://archive.unu.edu/gs/files/2006/shimane/Nacos_text_en.pdf

Nielsen, R. K., Cornia, A. & Kalogeropoulos, A. (2016). *Challenges and opportunities for news media and journalism in an increasingly digital, mobile, and social media environment*. Dostupné z <https://edoc.coe.int/en/media/7288-pdf-challenges-and-opportunities-for-news-media-and-journalism-in-an-increasingly-digital-mobile-and-social-media-environment.html>

Organization for Security and Co-operation in Europe. (2019). *Reporting on Violent Extremism and Terrorism - Guidelines for Journalists*. Dostupné z <https://www.osce.org/mission-to-bosnia-and-herzegovina/442381>

Rivera, J. D. (2016, 24. května). The Symbiotic Relationship between Western Media and Terrorism. *Carnegie Council for Ethics in International Affairs*. Dostupné z <https://www.carnegiecouncil.org/media/series/ethics-online/the-symbiotic-relationship-between-western-media-and-terrorism>

Rodgers, J., & Karim, A. (2019). *Reporting Terrorist incidents: Guidelines for Journalists*. Information Department of the Organisation of Islamic Cooperation in cooperation. Dostupné z <https://www.oic-oci.org/docdown/?docID=9746&refID=4265>

Rupar, V., & Murrell, C. (2019). Ethical dilemmas in reporting terrorist attacks. *Ethical Space: The International Journal Of Communication Ethics*, 16(12), 34-42. Dostupné z https://www.researchgate.net/publication/338558249_Ethical_dilemmas_in_reporting_terrorist_attacks

Schmid, A. P. (Eds.). (2021). *Handbook of Terrorism Prevention and Preparedness*. Washington, DC: ICCT Press Publication.

Tahhan, Z. A. (n. d.). Shireen Abu Akleh: Al Jazeera reporter killed by Israeli forces. *Al Jazeera*. Dostupné z <https://www.aljazeera.com/news/2022/5/11/shireen-abu-akleh-israeli-forces-kill-al-jazeera-journalist>

The Guardian. (n.d.). About us. *The Guardian*. Dostupné z <https://www.theguardian.com/about>

Tinnes, J. (2015). Although the (Dis-)Believers Dislike it: a Backgrounder on IS Hostage Videos – August – December 2014. *Perspectives on Terrorism*, 9(1), 76–94. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/26297328>

UNCG. (2016). *Ethical Guidelines for Journalists*. Dostupné z https://www.unicef.org/afghanistan/media/2136/file/afg-publication_UN%20Ethical%20Guidelines%20for%20Journalists%20-%20English.pdf%20.pdf

UNESCO. (n. d.). Statistická data vyhledaná 17. 11. 2023. Dostupné z <https://www.unesco.org/en/safety-journalists/observatory/statistics>

van der Vat, D. (1982). Terrorism and the media. *Index on Censorship*, 11(2), 25–27. Dostupné z doi.org/10.1080/03064228208533360

White, J. (2020). *Terrorism and the Mass Media*. United Services Institute (RUSI). Dostupné z https://static.rusi.org/terrorism_and_the_mass_media_final_web_version.pdf

Wilkinson, P. (1997). The media and terrorism: A reassessment. *Terrorism and Political Violence*, 9(2), 51–64. Dostupné z doi.org/10.1080/09546559708427402

Seznam použitých zkratk

BBC – British Broadcasting Corporation

GTB - Global Terrorism Database

IS - Islámský stát

ISIS-Islámský stát v Iráku a Sýrii

n.d. – není datováno

OIC - organizace islámské spolupráce

OSCE - Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

OSN Organizace spojených národů

UNCG – Skupina pro komunikaci Organizace spojených národů

UNESCO - Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)

USA – Spojené státy americké

Seznam Grafů

Graf 1 Islamistické útoky na území západní Evropy v období 2014-2021	24
Graf 2 Pařížské útoky 2015	29
Graf 3 Celkový počet článků ve vybraných letech.....	36
Graf 4 Počet článků a počet úmrtí	38

Seznam Tabulek

Tabulka 1 Teroristické útoky 2014	27
Tabulka 2 Teroristické útoky 2015	29
Tabulka 3 Teroristické útoky 2016	30
Tabulka 4 Teroristické útoky 2017	32
Tabulka 5 Teroristické útoky 2018	32
Tabulka 6 Teroristické útoky 2019	33
Tabulka 7 Teroristické útoky 2020	34
Tabulka 8 Teroristické útoky 2021	35

Seznam Obrázků

Obrázek 1 Pearsonův koeficient korelace - Data	39
Obrázek 2 Pearsonův koeficient korelace - Dílčí výsledky	40
Obrázek 3 Pearsonův koeficient korelace – Výsledky	Chyba! Záložka není definována.

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá mírou pokrytí islamistických útoků na území západní Evropy v letech 2014-2021. K analýze byly vybrány tři deníky z nejvíce zasažených zemí v tomto časovém rozmezí - Francie, Německo a Velká Británie. Teoretická část je věnována vztahu médií a terorismu z pohledu mediálních cílů. Dále jsou zde popsány základní žurnalistické pilíře, kterými by se měli jejich zaměstnanci řídit. Jedna část z práce je věnována i terminologickému problému s pojmem islámský útočník či džihádista. V rámci druhé kapitoly jsou popsány i morální dilemata, kterým čelí při publikaci zpráv o terorismu. V praktické části jsou popsány postupy sběru dat a následně jejich vyhodnocování. Na základě Pearsonova koeficientu korelace byla vypočítána závislost počtu článků na počtu úmrtí.

Klíčová slova

I slamistický terorismus, média, západní Evropa, Le Monde, The Guardian, Die Zeit, Global terrorism database, novináři, útoky, články, ISIS

Abstrakt

This bachelor thesis examines the coverage of Islamist attacks in Western Europe between 2014 and 2021. Three newspapers from the most affected countries in this timeframe - France, Germany and the UK - were selected for analysis. The theoretical part is devoted to the relationship between media and terrorism from the perspective of media targets. It also describes the basic journalistic pillars that should guide their staff. One part of the thesis is also devoted to the terminological problem with the concept of an Islamic attacker or jihadist. The moral dilemmas faced by journalists when publishing news about terrorism are also discussed in the second section. The practical part describes the procedures for collecting data and then evaluating it. The Pearson correlation coefficient was used to calculate the dependence of the number of articles on the number of deaths.

Key words

Islamist terrorism, media, Western Europe, Le Monde, The Guardian, Die Zeit, Global terrorism database, journalists, attacks, articles, ISIS